

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

”מהן כוונות? כשמצליחים להבין ולהעמיק בסודות התפלה,
כל מלה מעוררת את הספירה אליה היא שייכת למעלה,
ופועלת על המקבילה שלה בתוך נפש האדם – בשינוי
התנהגותו ובהתעוררות ותיקון למציאות הסובבת אותו”

פרשת בהעלתך תש"פ

בהעלתך ה'תש"פ

מעין גנים לפרשת בהעלתך 26
פה אל פה

על מהות נבואת משה – יחוד נשיקין –
ועל ניצוץ משה רבינו שבכל אחד

פרקי אבות 29
בור ועם הארץ
מה בין בור לעם הארץ

ארבע המהפכות 30
קירוב וריחוק בגיור
על תנועות הקירוב והדחיה
שבתהליך הגיור

הסיפור החסידי 33
רבי מנחם מענדל מווארקין
סיפורים וביאורים על בעל ההילולא
של ט"ז בסיון

מענות ותשובות 35
תשובות הרב לשואלים
על לימודי חול ולימוד מאומץ

רמז בפרשה 36
אהבת מרים אהרן ומשה
על הקשר המתמטי המיוחד
בין משה, אהרן ומרים

המגור אלקים 37
אין מצב אבוד
רזי ילמד אותנו על סוד פסח שני

מבוא לכוונות 04
היחס לכוונות התפילה בחסידות
מבוא לשני השיעורים הבאים
העוסקים בכוונות התפילה
ע"פ תורת הקבלה

מטבע הברכה 06
כוונות הברכה המתחדשות
על כוונות המתחדשות
לאור תורת החסידות

דרוש הדעת – כוונת "אחד" 19
כוונת קריאת שמע
התבוננות מעמיקה על החיבור
בין דעת עליון לדעת תחתון
ועל התאחדותנו עם דעת ה'

התחדשות המנורה בכל הדלקה 22
אור החיים לפרשת בהעלתך
סוד הבנין וההתחדשות בעבודתו
של אהרן הכהן – הדלקת המנורה

גילוי הפנימיות ושמירתה 24
שפת אמת לפרשת בהעלתך
על ההבדל בין קרבנות הנשיאים
לעבודת אהרן ועל עבודת הלויים
השוערים והמשוררים

הניגון החסידי 25
ניגון מס' 450
ניגון חי"א ניסן תש"פ

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו די בכל אתר ואתר, לפניכם גליון **נפלאות** לפרשת בהעלתך בעיצוב החדש [עם כמה תוספות עיצוביות שנשמטו בגליון הקודם] ועם הרבה תוכן חדש עמוק ונפלא.

השבוע שני השיעורים בגליון עוסקים **בכוונות התפלה במוכן הקבלי שלהן** – מבנה פנימי קבלי שיש להתבונן בו בתפלה. זו הזדמנות נאותה **לפרוש בקצרה את יריעת היחס לכוונות האריז"ל** [והכוונות ע"פ קבלה בכלל] **בתורת חסידות** ואת ההסבר, מה גם מי שאינו 'מכוון' על פי הקבלה יכול להפיק מהכוונות. נושאי השיעורים, המעט 'כבדים' לרוב האנשים, הביאו אותנו לצרף מבוא קצר, המופיע בתחילת הגליון, על היחס לכוונות התפילה בחסידות.

השיעור הראשון עוסק בכוונת מטבע הברכה, נושא מרכזי ויסודי בספרי הקבלה ובסידורי הכוונות. השיעור פותח בהכנה לחג השבועות, שיא ה"תספרו חמישים יום" ומגלה את ה"מאה שערים" להם זוכים בשמחת החג. תורף השיעור, כאמור, עוסק בכוונת מטבע הברכה שתקנו חז"ל לאור קבלת הרמ"ק, קבלת האריז"ל **וכוונה מחודשת על פי תורת החסידות** עם הסבר על ההבדל בין גישת תורת הקבלה לתורת החסידות לכוונות בכלל, ולתיקון העולמות ותיקון הנפש.

בשיעור השני בגליון, חלק מהתוועדות יסוד שביסוד, מתבונן הרב במושג **דעת** בדברי הרמב"ם, ומשם עובר לביאור מעמיק לאור תורת החסידות על המושגים דעת עליון ודעת תחתון ועל התאחדותנו עם דעת ה' – כשהתבוננות זו מתרחבת לכוונת המילה "אחד" שבקריאת שמע.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

היחס לכוונות התפלה בחסידות

להביא את הסחורה

מסופר^א כי לרב המגיד ממעזריטש נ"ע, טרם התקרב לבעל שם טוב, היה ידיד נעורים עמו עסק בספרי קבלה. כשהתפרסם המגיד כמנהיג, בא לבקר את החבר (שלא היה חסיד) והתפלא לראות את אריכות תפלתו. כחבר, הוא ההיך לשאול – 'יחד למדנו את כוונות האריז"ל לתפלה, וגם אני מתפלל בהן, ואיני נזקק לזמן כה רב בתפילתי. מדוע אתה כה מאריך?'. במקום תשובה, הרב המגיד שינה את נושא השיחה והתעניין באורח חיי חברו, והלה סיפר שהוא עוסק בתורה ועבודה, בעוד אשתו מנהלת את החנות ממנה פרנסתם. רק במשך כשבועיים בשנה הוא נאלץ להתבטל מתורתו ולנסוע ליריד בלייפציג, לחדש את מלאי הסחורה. 'ומדוע דורש הדבר ממך שבועיים?' שאל המגיד. החבר פירט את סדרי נסיעותיו הלוך וחזור, כולל ההפסקות לשינה ואכילה, וגם ללימוד ותפלה, ואת המסחר ביריד לפרטיו. שוב הקשה המגיד – 'הלא סיפרת לי את הכל ברגעים ספורים, ומדוע אתה מקדיש לכך שבועיים בשנה?!'. ענה החבר – 'לא מספיק לספר, צריך לנסוע באמת ולהביא את הסחורה!'. אז חזר הרב המגיד לשאלת החבר, וענה לו – 'אתה יודע את הכוונות, וחושב במהירות על כל העולמות בהם עובדים בתפלה, אבל אני באמת נוסע ליריד

ומביא את הסחורה, והדבר לוקח זמן רב'. הסיפור מדגיש, קודם כל, כי בחסידות כוונות התפלה אינן ריכוז-עיון מחשבתני, אלא פעולה שתכליתה לחולל שינוי ממשי – 'להביא את הסחורה' מהעולמות העליונים למציאות שלנו, לגלות אלקות ולחולל תיקון בנפש האדם ומתוכה גם במציאות החיצונית.

היחס לכוונות בחסידות

במבט ראשון, אחרי סיפור כזה, נראה כי הכוונות אינן שייכות לכל מי שיודע בנפשו כי אינו מהלך בעולמות העליונים – כלומה, כמעט לאף אחד... אמנם, ההתייחסויות בחסידות לכוונות המקובלים מורכבות יותר:

אדמו"ר האמצעי מזהיר בחריפות^ב "לא לעלות במעלות ומדרגות כונות ושמות ויחודים הנהוג בין המקובלים, כי לא חפץ ה' באלה" ואומר שמי "שמגמתו רק לבא אל עומק הכונה והיחוד שעל פי הקבלה לבד, לומר רזי לי רזי לי כו', ואין לבבו נכון ובאמת ובתמים לעצמותו ית' לבד" כוונותיו הן היפך הכוונה הרצויה, שצריכה להיות רק פניה לה' אחד והרגשת אחדותו. אכן, הוא גם פותח שם שאפשר להתייגע בזהר ובכתבי האריז"ל כדי לראות ש"הכל עולה אל מקום א', והוא אחדות הפשוטה דווקא", ובמקום

נרשם על ידי איתאל גלעדי. לכללות הדברים עיין באריכות בספר ענין התפלה וההתבוננות.

א ראה שיחת פרשת פינחס תשי"א.

ב הקדמת אמרי בינה.

שמאפשרת החסידות לעשות לכל לימוד הקבלה – הם יתקדבו אלי, יאירו לי ויעוררו אותי, ואולי יום אחד גם יוטמעו בקרבי ויהפכו עבורי לפשט בתפלה. כשם שאפשר להעמיק בתפלה עוד ועוד במשמעות פסוק, מזמור או ביטוי, לאור החסידות, להתחיות ולהתעורר ממנו, גם הכוונות הן פתח להתבוננות מאתו סוג, ואם בעולמות העליונים אינני מסתובב – בנפשי פנימה ובעבודתי בעולם אני בהחלט יכול לחולל שינוי.

מעבר לכך, אדמו"ר האמצעי מדגיש (במקורות הנ"ל ועוד) כי יש להתייגע ולהתבונן שכל הכוונות, השמות והספירות, אינם אוסף 'מקרים פרטיים' ביניהם מתחוללים יחודים, אלא מהלך אחד ש'תופר' את כל פרטי המציאות ומגלה בהם את אחדות ה'.¹ ואדרבא, אמירה כללית ש"הוי' אחד" מצריכה עצימת עינים מפרטי המציאות, והתבוננות פרטית ויסודית בפרטי סדר השתלשלות ממחישה כיצד הכל מתחבר אל האחד. אכן, כשזו המגמה, מקבלות הכוונות אופי חדש: הן משמשות 'כלי גמיש' להתבוננות כזו, תוך בחירה כל פעם בדגשים, מבנים ומהלכים שונים כדי להתבונן שוב – באופן מרענן ומחודש – כיצד אחדות ה' מתגלה בכל ההשתלשלות. וכן, הן עולות עוד מעלה מעלה, גם למדרגות שבהן לא עוסקות בדרך כלל כוונות האריז"ל – החסידות שמצאה 'אותיות' להסביר את המדרגות שלפני הצמצום, ודווקא באמצעותן העמיקה לחשוף כיצד כל הפרטים נכללים באחדות הפשוטה,² עושה כך גם בכוונות ומעלה אותן מעלה מעלה בכוונות המתחדשות בכל דור ובכל יום.

מי שילמד את השיעורים הבאים לאור הקדמה זו – ימצא בהם המחשות לאמור כאן. בהצלחה!

אחר³ הוא כותב ש"כוונות פירוש המלות על פי הקבלה מסייעים לחזק את עומק השגת הכלל בעצמות אלקות", ורק מציין שדרך זו שייכת לותיקים בלימוד החסידות ובדרך ההתבוננות, בעוד ש"החדשים יותר טוב להם להעמיק דרך כלל תחלה, עד שירגלו מעט מעט בדרך הפרט דווקא" (ולכך נוספת גם אזהרה המלצה ש"העוסק בכוונות צריך ללמוד העינים ברור בכתהאריז"ל, ואז כוונתו רצויה").⁴

גם רבי נחמן⁵ הקפיד על מי שעסק בכוונות – אף שלמד את כתבי האריז"ל בפקודתו – ואמר לו שיתפלל רק בפירוש המלות כפשוטו, "ואמר לו... שמי שאינו ראוי לזה, כשמתפלל עם כוונת הוא כמו כשוף, כי בכשוף נאמר 'לא תלמד לעשות', ודרשו רבותינו ז"ל 'לא תלמד לעשות, אבל אתה למד להבין ולהורות'. כך הוא בענין הכוונות, להבדיל, שאין צריכין ללמד אותם כי אם להבין ולהורות, אבל לא לעשות עמהם, דהינו לכונם בתפלה, מי שאינו ראוי לזה". ומי הוא הראוי? "הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה" ש"אצלם כל הכוונות של האר", זכרונו לברכה וכו' הם פרוש המלות, שבפרוש המלות שלהם כלולים כל הכוונות" (וידוע שהיה גם מי שרבי נחמן הורה לו לעסוק בכוונות).⁶

כוונות מתחדשות

אז מה תכל'ס? איך נכון עבור חסיד פשוט בדורנו להתייחס לכוונות? ראשית, מדברי רבי נחמן ש"אתה למד להבין ולהורות", מובן שכל כוונה היא קודם כל הזדמנות להתבוננות. גם אם כוונת המילים והאותיות בתפלה היא עדיין 'מעל הראש' עבורי, משום שהדברים לא 'נדבקים' אצלי לפירוש המלות ולכוונה הפשוטה, ככל שאעמיק ואעיין בדברים – ואשתדל לתרגם אותם לממד הנפשי שלהם, כפי

1 כמובן, זו גם המשמעות האמתית של הכוונות לפי דרך המקובלים, כפי שמדגיש הרש"ש (נה"ש דף ט ודף לד, וראה גם דף יא, א ואילך), אך בעוד הרש"ש 'עביה' את הכוונות והוסיף עוד ועוד פרטים לשם כך, החסידות ממחישה זאת קודם כל בהשראת אלקות פשוטה, ומתוך כך 'מחלחלת' אל תוך הפרטים, ואכמ"ל.
2 ראה אגרת רבי אייזיק מהומיל שנדפסה במאמר שני המאורות.

ג שער היחוד סוף פרק ד.

ד לוח "היום יום" בדר"ה (ראה גם אדר"א).

ה ראה לקומ"ת קכ.

ו ראה שיח שרפי קדוש (ברסלב) ח"א תרכ"ו.

מטבע הברכה

קיצור מהלך השיעור

בשבוע של "זמן מתן תורתנו" התוועד הרב כהכנה למתן תורה. ההתוועדות

ברובה נגעה ישירות לחג השבועות, ועוד חזון למועד לפרסומה, אך היא נחתמה בנושא עמוק וחשוב, שהתקשר גם לשבועות, אך הוא נוגע לכל יום ויום בשנה – "מאה ברכות", עם הכוונה הפנימית שיש לכוון בהן.

פרק א מתחיל בקשר לשבועות, שיא ה"תספרו חמשים יום", ומגלה את ה"מאה שערים" להם זוכים בו בשמחה. בפרק טמון דרוש קצר על "שיר המעלות", עם קשר מיוחד לימי **סיום הקורונה**.

פרק ב פותח בחשיבות "מאה ברכות" ובכך שהן מגלות את הטבע היהודי.

פרק ג, תורף השיעור, מסביר את מטבע הברכה לפי הרמ"ק והאריז"ל ומחדש כוונה על פי החסידות, קבלת הבעל שם טוב – תוך דגש על ההוד כראשית עבודת ה', הסבר החילוק בין ברכות הנהנין לברכות המצוות ועוד ועוד.

נציין שהשיעור חתם בעוד מהלך מופלא שלם – ביאור חדש של שרש הספירות

מעלה מעלה, באופן שכולל את כל סדר ההשתלשלות, והקבלה של הסדר החדש לעשרת הדברות – הקובע ברכה לעצמו בע"ה

(והסקרנים יכולים כבר לבקשו במייל itiel@pnimi.org.il).

יום" שייכים לשמחה, כי ה"חמשים יום" הם חמשים שערי בינה שפנימיותה שמחה – "אם הבנים שמחה"³ וכן, **חמשים** אותיות **שמחים**. צריך להגיע לתכלית השמחה בשבועות – חמשים שערי שמחה. שער הנון של השמחה,

א. מאה שערים

מאה שערי שמחה

נפתח עוד נושא, ששייך גם לחג השבועות: הפסוק אומר "תספרו חמשים יום"⁴. "חמשים

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. ב' סיון תש"פ – כפר חב"ד.

א ויקרא כג, טז.

ב תהלים קיג, ט.

האבות הוא הבינה. במוחין, אברהם הוא החכמה, יצחק הוא הבינה ויעקב הוא הדעת (בפרט, מוסבר בכוונות שמוחין חב"ד הם "אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב"¹). פשוט שיצחק הוא השמחה – שמו לשון צחוק ושעשועים, "משחקת לפניו בכל עת. משחקת בתבל ארצו"², שעשועי התורה והמשחק של התורה.

הסברנו שקבלת התורה בשמחה ובפנימיות מכוונת נגד חכמה (תורה), בינה (שמחה) ודעת (פנימיות). אפשר להקביל לכך גם את האבות: "אברהם התחיל להאיר"³ – הוא אור התורה עצמה. השמחה של קבלת התורה היא יצחק. הפנימיות – ההתעצמות של תלמיד חכם עם התורה, שהוא מקבל אותה בפנימיות – היא יעקב, לכן יעקב הוא התלמיד-חכם שהתעצם עם התורה, "איש תם ישב אהלים"⁴ (אהלי תורה של שם ועבר, אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו, כמבואר במ"א⁵). לפני כן "אברהם התחיל להאיר" ויצחק מצא "מאה שערים" – מי ששמח בקבלת התורה מוצא מאה שערים.

"שיר המעלות" – להולד לגאולה

בחג סועדים שתי סעודות, לילה ויום, ולפני ברכת המזון אומרים "שיר המעלות בשוב הוי' את שיבת ציון היינו כחלמים וגו'"⁶ – המזמור השביעי, החביב, ב"ה מזמורי "שיר המעלות". יש במזמור בדיקו חמשים תבות ועל כן יש לכוון באמירת המזמור ל"תספרו חמשים יום", תבה ליום תבה ליום. בחג שבועות מכוונים את התבה האחרונה – "הכל הולך אחר החיתום"⁷ – "בא יבא ברנה נשא" אֶלְמָתֵינוּ, היינו מציאת "מאה שערים", אלומות תבואה, כאשר אומרים את המזמור פעמיים בחג.

אליו מגיעים בשבועות, הוא המדרגה שהרבי קורא לה "שמחה בטהרתה"⁸ – שלמות של שמחה, שמחה ללא תנאי, ללא סיבה.

כתוב⁹ שבחמשים שערים יש שתי קומות – חמשים שערים בבינה עילאה (שמחה בטהרתה) וחמשים שערים בתבונה (שמחה שיש לה טעם), וביחד מאה שערים. אם כן, לא מקבלים רק חמשים שערי בינה – שמחה בטהרתה – אלא "כפלים לתושיה"¹⁰.

הפסוק המלא הוא "ויגד לך תעלמות חכמה כי כפלים לתושיה ודע כי ישה לך אלוה מעונך". רעי איוב אומרים לו כי על אף שנדמה לו שהשיג וקיים את כל התורה, באמת יש עוד כל נעלם, "כפלים לתושיה", שעדיין לא השיג וקיים. ידיעה זו עצמה היא התיקון – "ישה" הוא לשון חוב ולשון שכחה¹¹, כאשר מתוך ידיעת האדם שהוא חייב לה' עוד קומה ה' שוכח ומעביר את עונו. לענינו, אחרי כל עבודת הספירה, כשמגיעים לתכלית של "חמשים יום", יש לזכור כי עדיין כל הדרך לפנינו ויש "כפלים לתושיה" שעלינו לקבל (מחדש) במתן תורה: "ויגד לך [בחג שבועות, זמן מתן תורתנו] תעלמות חכמה [אורייתא מחכמה נפקת"¹²] כי כפלים לתושיה ודע כי ישה לך אלוה מעונך [בזכות אותה תנועה של תשובה מלאת שמחה – תשובה על תחושת ההישג והידיעה ושמחה במה שעתידים ללמוד ולקבל – מוחל ה' על כל העוונות]"¹³.

שמחת יצחק

מי מצא "מאה שערים"? יצחק אבינו, שבין

ג שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

ד ראה עמק המלך שט"ז פ"ב (וראה כמה אופני ביאור באוה"ת בראשית ח"א עה"פ "יזרע יצחק מאה שערים", ואכ"מ).

ה איוב יא, ו.

ו רש"י עה"פ, וראה באריכות גם במלבי"ם.

ז ראה אבן עזרא עה"פ.

ח זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

ט וראה גם שמות רבה מו, א כי בפרט נאמר "כפלים לתושיה" על הלוחות השנים, יחד עם התשובה והכפרה על חטא העגל (ונתבאר באריכות בשיעורי ט"ו י"ט אד"ר ע"ו).

י בראשית כו, יב.

יא שעה"כ ענין כונת העמידה (עמ' קצג). וראה זהר ח"ב יד, ב.

יב משלי ח, ל"א.

יג שמות רבה טו, כ.

יד בראשית כה, כז.

טו ראה שיעורים בסוד הוי' ליראוי ח"ג עמ' קצג ובכ"ד.

טז תהלים קכו, א.

יז ברכות יב, א.

ב. מאה ברכות – ראשית הכוונה וגילוי הטבע היהודי

מאה שערים – מאה ברכות בכל יום

מה הם אותם "מאה שערים"? כתוב¹⁰ שהם המאה ברכות שאדם חייב לברך בכל יום¹¹. מאיפה לומדים על מאה ברכות? מפסוק ב"פרשת היראה"¹² (השייכת ליצחק, "פחד יצחק"¹³), אותה יש יהודים שאומרים כל יום אחרי התפלה¹⁴. הפרשה מתחילה "ועתה [לשון תשובה]¹⁵ ישראל מה הוי' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה"¹⁶, מכאן "היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מראה ברכות בכל יום"¹⁷. רבי מאיר – נשמה משחית¹⁸, "מאיר עיני חכמים"¹⁹ – דורש "אל תקרי 'מה' אלא 'מאה'"²⁰. כמו שהרבי דבר על הכנסת א לגולה והפיכתה לגאולה (כנ"ל) – בגימטריא מה – רבי מאיר מוסיף עוד א לתוך ה"מה" (הבטול) והופך אותו למאה (ל"י פעמים י, יפי).

זו גם קבלה טובה לשבועות: כמו שהרבי דבר שבחג שבועות צריך לקבל-להתחזק בענין של חת"ת, זהו גם יום שצריך להתחזק בענין של "מאה ברכות בכל יום". יש יהודים שממש סופרים אותן, במיוחד בשבת שיש פחות ברכות, ועושים מאמץ מיוחד לברך מאה ברכות מדי יום ביומו.

הטבע היהודי – לברך את ה'

מסופר²¹ שהרבי הרש"ב, חוץ מהדין של מאה ברכות, היה 'מורגל בברכות' וגם הקפיד לברך

בעצם במזמור זה הכל כפול, "כפלים לתושיה": "היינו כחלמים" "היינו שמחים" (רמז מובהק לחמשים התבות ו"תספרו חמשים יום"); "אז ימלא שחוק פיננו..." "אז יאמרו בגוים..."; "הגדיל הוי' לעשות עם אלה" "הגדיל הוי' לעשות עמנו"; "נשא משך הזרע" "נשא אלמתיו". והנה, למזמור הזה יש משמעות מיוחדת לימים אלה, בהם יוצאים ממצוקת הבידוד כו', ומתרפאים כולנו לפני חג מתן תורה כדי לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות. מה עלינו ללמוד מכל התקופה הזו שעברה עלינו ומהיציאה ממנה כעת ב"ה? "היינו כחלמים", גם "כפלים לתושיה" – חלום הגלות²², חלום זועה, וחלום הגאולה²³, חלום טוב, הכי טוב. כמה חדשים היינו במצב של עיבור, עיבור-שני בלשון הקבלה, וכעת עלינו להיוולד מחדש, עם מוחין חדשים, דהיינו חיות חדשה, מוחין דגדלות, כלים רחבים לקבל את התורה-חדשה של מלך המשיח ולפעול בעולם להחשת הגאולה לתקן עולם במלכות שדי – לקיים סוף כל סוף את הוראת הרבי "עשו כל אשר ביכולתכם"²⁴ (להוסיף ל"כל" מה שעשינו עד עתה עוד קומה חדשה של "כל" – "כפלים לתושיה"). היציאה מחלום הגלות לחלום הגאולה היא, כדברי הרבי²⁵, המשכת ה-א לתוך ה-גולה – גילוי המוחין בעצם²⁶ שהיו טמונים בעיבור, "גל עיני [להתעורר מהשינה של חלום הגלות] ואביטה נפלאות מתורתך"²⁷ (כפירוש אדמו"ר הזקן ל"היינו כחלמים": "שיתגלה מדרגה ובחי' זו של החלום עד אשר כולם יכירו וידעו וישגו החיות הנמשך להם בזמן הגלות שהוא מבחי' החלום"²⁸).

כה רקנאטי תולדות (ומובא בשמו בכ"מ); מגלה עמוקות לך לך ויחיי ובכ"ד בספרי הקבלה והחסידות.

כו ראה שו"ע אדה"ז מו, א.

כז דברים י, יב"א, ט.

כח בראשית לא, מב.

כט כנדפס בסידורים רבים על פי ספרי היראים וסידור הר"ש.

ל בראשית רבה כא, ו.

לא דברים י, יב.

לב מנחות מג, ב.

לג ראה ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

לד עירובין יג, ב.

לה זהר ח"ג קעט, א.

לו לק"ד לג אות ד (עמ' 798 במהדורת לשה"ק).

יח כפירוש הרד"ק והמצודות (ועוד).

יט כפירוש האבן עזרא והמלבי"ם (ועוד).

כ שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

כא שיחת פירשת אחרי מות קדשים ופרשת אמור תשנ"א. מבואר באריכות במאמר "מגולה לגאולה" בספר מודעות טבעית.

כב כמבואר בשיחה שם, אלף לשון "אאלפך חכמה" (איוב לג, לג) "אאלפך בינה" (עפ"י שבת קד, א) – שתי המדרגות כנגד שתי בחינות שער החמשים הני"ל. בעומק, היא המתגלה בשבועות היינו ה' א"ד אנכי" – "אנא [נפשי כתביית יהבית]" (שבת קה, א).

כג תהלים קיט, יח.

כד תו"א כח, ד.

קיום מצוה^מ (בברכת המצוות) – ומתמלאים גם שמחה על קרבתו וטובו. צריך לברך את ה' בשמחה, "עבדו את הוי' בשמחה"^{מא}, ותוך כדי הברכה להתבונן בסוד הוי'" הפנימי שבה וכך להתקרב לפנימיות אור אין סוף ב"ה. והרמז: **מטבע הברכה** בגימטריא **שמחה** ובגימטריא **"סוד הוי' ליראיו"**^{מב}. הברכה לה' צריכה להיות "בפיך ובלבבך"^{מג} – היראה בפה, כאשר מרגיש את השכינה מדברת מתוך גרונו (כמבואר בדא"ה^{מד}), והשמחה בלב, "נתתה שמחה בלבי"^{מה}.

כוונת "מטבע הברכה"

מי שלומד קצת קבלה – וכל שכן מי שלומד הרבה קבלה – יודע שלימוד מטבע הברכה הוא יסוד כל הכוונות שמכוונים על פי דרך הקבלה וגם על פי דרך החסידות. כוונה בתפלה – להבין מה שאנו אומרים ולכוון בלב – מתחילה מכוונת הברכה.

מענין שבכל שלב של התגלות חכמת הנסתר נושא הברכות היה חשוב מאד, אבל כל פעם הכוונות התחדשו. כלומר, כוונת מטבע הברכה אצל הרמ"ק – רבינו משה קורדובירו, שקדם לארז"ל – היא כפי שהוא מבין מספר הזהר הקדוש; אחד כך בא

האר"י הקדוש והסביר בדרך שלו; אחריו בא הרש"ש שהעמיק מאד בדבריו, ועשה מכוונת הברכה מעשה מרכבה ממש – כוונות מאד-מאד מורכבות. רק לכוון פעם אחת ביום "ברוך אתה הוי'" יכול לקחת חצי יום, שש שעות. כוונה כזו

כל שעה-שעתיים. אם לא היה לו משהו לברך עליו – פרי או משהו אחר – הוא היה אומר את הפסוק "ברוך אתה הוי' למדני חֲקִיקֶיךָ"^{מז} (פסוק מפרק קיט, הפרק של הרבי השנה). זהו הפסוק היחיד שמתחיל "ברוך אתה הוי'" – עיקר מטבע הברכה.

צריך להיות כל הזמן בתודעה של לברך את ה'. דבר מאד חשוב לחשוב עליו – יהודי היינו אחד שכל הזמן אומר "ברוך ה'". באמת ככה נוהגים – 'מה נשמע? מה שלומך?' 'ברוך ה'!. זהו גדר של יהודי, ממש טבע יהודי, לברך את ה' מאה פעמים ביום. את הכח-הטבע הזה מגלים בשבועות – כשמסיימים את ספירת העומר בשמחה וזוכים ל"מאה שערים" (כיצחק אבינו שזכה ומצא מאה שערים), "מאה ברכות".

זו התחלת נושא גדול, ששבועות הוא זמן לקבל, "נעשה ונשמע"^{נב}, לברך מאה ברכות בכל יום. "נעשה" בפועל – לברך את ה' מאה פעמים, מאה ברכות, כל הזמן לברך את ה' – וגם "נשמע", נבין את הברכה, את פנימיות נשמת הברכה שאנו מברכים. צריך לברך בטבעיות, בתמימות, וגם להבין – "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם", "אשר קדשנו במצותיו וצונו"

(כמו שתיכף נאמר "אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העומר").

כשמברכים את ה' תמיד מתמלאים יראה מהרגשת הנוכחות שלו (כפשט "מה הוי' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה") – הגורמת פחד מלמעול בקדשי שמים ולהנות מהעולם הזה בלא ברכה^{נט} (בברכות הנהנין) או היראה שלקראת

יהודי היינו אחד
שכל הזמן אומר
"ברוך ה'". באמת
ככה נוהגים –
'מה נשמע? מה
שלומך?' 'ברוך
ה'!. זהו גדר של
יהודי, ממש טבע
יהודי, לברך את ה'
מאה פעמים ביום

מ ראה פרי הארץ פרשת נח.

מא תהלים קא, א.

מב שם כה, יד.

מג דברים ל, יד.

מד ראה כש"ט ("קה"ת) אות קס, ובכ"ד במאור עינים ובפרי הארץ.

מה תהלים ד, ח.

לו תהלים קיט, יב.

לח שמות כד, ז.

לט ראה ברכות לה, א"ב.

להמשכה מהכתר (כמו שמוסבר³³ סוד חיי שרה – "מאה שנה [בכתר] ועשרים שנה [במוחין חכמה ובינה] ושבע שנים [בשבע המדות]"³⁴) – גילוי מהמקיף העל-מודע.

במושגים של האריז"ל, הטבע היהודי והגילוי שלו – באופן של מודעות טבעית – שייכים ליחס והחיבור בין החסדים המכוסים (בהם אין מודעות) והחסדים המגולים (בהם יש מודעות עצמית)³⁵. האריז"ל, כדרכו, 'מסבך' את הסוד של מאה ברכות וההסבר שלו קושר אותו גם להמשכה מהכתר וגם לחיבור בין המדרגות המגולות והמכוסות: הוא מסביר³⁶ שמאה ברכות היינו התפשטות עיקר המוחין מכתר ז"א עד שלישי עליון דת"ת, שש ספירות ושליש כאשר כל ספירה כלולה מ־10, סה"כ סג דרגות, ואחר כך ההתפשטות במקום החסדים המגולים בשני שלישי ת"ת ונה"י, עוד לז דרגות – סג ו־לז משלימים למאה³⁷. הוא מסביר שכל ההמשכות-הברכות הן מהבריכה העליונה דאמא, ממקום החסדים המגולים שלה דהיינו שני שלישי ת"ת ונה"י שלה (לבושי המוחין דז"א) – עוד לז דרגות (דאמא) שמעל ל־סג ו־לז (דז"א)³⁸, שרש יחוד קול-דבור (ז"א ונוקבא) בהבל-להב-הלב. ב־הבל הפה שלו, במאה ברכות, מגלה היהודי את היפי היהודי הטבעי והאמתי (מאה בנימטריא יפי, הרומז להתכללות של י פעמים י) ומתקן את "הבל היפי"³⁹.

נב לקו"ת ברכה צג, א.

נג בראשית כג, א.

נד ראה באריכות בספר מודעות טבעית מאמר "בכל לי דרשתיך" ובעיקר שם בביאור ובנספח אליו.

נה ראה פע"ח שער הברכות פ"א.

נו לז היינו חלק המילוי של סג (יוד הי ואו הי), כך שההפרש ביניהם הוא הוי' (השרש). כאשר מעלים ברבוע (בסוד ההתכללות דמעשה מרכבה) את לז ו־סג - 37 ברבוע = 1369 ("רוח אלהים מרחפת על פני המים", "רוחו של מלך המשיח"), 63 ברבוע = 3969 – ההפרש הוא כבר 2600, מאה פעמים הוי', סוד מאה ברכות בהן מברכים את הוי'.

נד לז (דאמא) ועוד סג ו־לז (דז"א) עולה 137 – גיל אברהם בעקדה, כאשר ה־17 העליונים, או התחתונים, הם גיל יצחק בעקדה. הכל שייך לכוונת "אתה" בברכה – כפי הכוונה שמתחדשת כאן בהמשך – סוד ההתכללות דאברהם ויצחק על ידי מסירות נפשם בניסין העקדה.

נח משל לא, ל.

היא קצת יותר מדי בשבילנו (לעת עתה על כל פנים) – כל אחד צריך לדעת את ה"תפסת מרובה לא תפסת"⁴⁰ שלו. לא צריך לתפוס יותר מדי – צריך משהו קומפקטי, שנוכל לתפוס אותו, בפרט אם צריכים לכוון מאה פעמים ביום. צריך כוונה מספיק קומפקטית וטובה שתוכל להכנס לתודעה – אם אכוון אותה הרבה (כמו שמתרגלים לנשימת חדוה⁴¹, עד שבאה מעצמה) – עד שכל פעם שאברך תהיה לי כוונה זו, כמעט באופן טבעי.

גילוי הטבע היהודי

חזרנו כמה פעמים על כך שיש בברכה משהו טבעי – ששייך לעצם הטבע היהודי – וצריך לברך אותה בתמימות ובשמחה, ועם זאת צריכה להיות בברכה הבנה-כוונה טובה ופנימית ויראה מתוך תשומת לב, ואפילו הכוונה צריכה להיות 'טבעית'. בתפלה אנחנו יוצאים מהעולם, מהטבע הרגיל, אבל מאה ברכות מקיפות ומלוות את היהודי כל היום, בכל מה שהוא עושה, ולכן צריך להיות בהן משהו טבעי – הן משתלבות בכל מעשי היהודי, מכוונות אותו ל"כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁴² ו"בכל דרכיך דעהו"⁴³ ומחדירות כוונה גם בכל המצוות שלו (וזהו המובן הפנימי-האמתי של כוונה – לא 'מחשבה' אלא התכוונות פנימית למטרה⁴⁴).

במושגים של קבלה וחסידות, הטבע היהודי הוא 'מקיף' – משהו שחופף מעל המודעות של היהודי – והברכה צריכה לגלות-להפנים אותו (ביחס למצוות, באמת כתוב בפירוש⁴⁵ שהברכה מגלה את האור המקיף של המצוה). באמת, ב'פשט הקבלה' הסוד של "מאה ברכות" קשור

מו ר"ה ד, ב. ובכ"מ.

מז ראה אשא עיני מאמר "סוד הנשימה: חדוה".

מח אבות פ"ב מי"ב.

מט משלי ג, ו.

נ ראה לקו"ת שה"ש יג, ב.

נא תו"א נב, ב בשם הפע"ח (וראה פע"ח שער התפלה פ"א ובעולת תמיד שער כללות התפלות ועוד).

ולובש צורה^{סד}. לכן אצלנו גם אפשר לכוון שונה – לראות את המלה מזוית אחרת. אבל קודם צריך להבין איך הרמ"ק אומר ואיך האריז"ל אומר – ואחר כך אפשר לחשוב הלאה, איך מתקבל אצלנו.

"ברוך" – כתר (רמ"ק) או יסודות או"א (אר"י)

"הכל הולך אחר הפתיחה" – ובלשון המדדש במקור "הכל הולך אחר הראש"^{סז} – ו"בתר רישא גופא אזיל"^{סח}. כל הברכה נקראת על שם המלה "ברוך", המלה הראשונה – אותה אומרים עוד לפני "אתה" ולפני הזכרת שם "הוי" שבא שלישי בברכה^{סט} – לכן בה נפתח את ההתבוננות.

הרמ"ק אומר^{סז} פשוט – "ברוך" היינו המשכה מהכתר. הוא אפילו נותן סימן מתיקוני הזהר^{סח} (שמצוטט גם בחסידות, הרבי הרש"ב כותב אותו בתחלת המשכו הגדול, תער"ב^{סט}) – כשאני אומר את המלה **ברוך** לכוון שראשי התבות (לא לפי הסדר) הם "ראש ומקור כל ברכות". ברכה היא שפע – אור ושפע שיווד מלמעלה, מהשמים – והנאצל הראשון שה' האציל הוא הכתר, שהוא "ראש ומקור כל ברכות", ממנו נמשך כל השפע. בברכה צריך

סז לשון הראשונים. ספר הפליאה ד"ה "ויאמר אלהים ישרצו המים וגו'"; פירוש הראב"ד לספר יצירה (פ"ב מ"א); תחלת ספר החשק לר"א אבולעפאי, ובכ"מ.
סח פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.
סט עירובין מא, א; וראה סוטה מה, ב.

ע מזכיר את תחלת התורה, "בראשית ברא אלהים", ששם ה' הוא המלה השלישית – לא הראשונה. כשתרגמו את התורה ליוונית שמו את אלוקים כמלה ראשונה (מגלה ט, א), שלא יטעו הגוים, אבל בתורה זו המלה השלישית. התורה מתחילה ב"בראשית", ב"ב רבתי, שחז"ל מפרשים מלשון ברכה (בראשית רבה א, י) – כל התורה מתחילה מ"ברוך". המלה השניה, "ברא", עולה בגימטריא חצי "אתה". ודאי צריך לקבל את ה"ברוך" הזה ב"נעשה ונשמע" שלנו, בקבלת התורה שלנו. שם מתחיל "בראשית ברא אלהים" – מ"ברוך" ל"אלהים". בברכה אומרים "ברוך אתה הוי" – מ"ברוך" עד "הוי", דרך המלה המאד-חשובה "אתה", פניה לנוכח לקב"ה (כדלקמן). הערך הממוצע של שתי השלישיות, "בראשית ברא אלהים" "ברוך אתה הוי", הוא "כפלים לתושיה"!

עא פרדס רמונים ש"ג פ"ה. וראה שכ"ג פ"ב.

עב תקו"ז תקון ע (קכ, ב).

עג אות כג (בנוסח "ראש ומקור כל ברכה").

ג. כוונות "מטבע הברכה" לפי שלש קבלות

כוונה – הספירה והכח הנפשי בכל מלה
כוונות, לפי פשט, היינו חיבור המלים כך שכל מלה היא כינוי לספירה וכח נפשי. הכוונה במלה באה לעורר את אותה ספירה כו' למעלה (עיקר ענין הכוונה על פי חכמת הקבלה) ואותו כח נפשי באדם המתפלל (עיקר ענין הכוונה על פי חכמת החסידות). הרי "מבשרי אחזה אלוה"^{סז} – אני יכול לראות מבשרי (מה"לב בשר" שלי^{סח}) מהו כל דבר בשרש, והעיקר, להמשיך את הדבר מהשרש שיתגלה ויפעל בתוכי (ודרכי לחלקי בעולם ועד שיפעל בעולם כולו, "לתקן עולם במלכות שדי"^{סט}).

במלים הכי פשוטות, מה שרוצים בכלל לעשות לגבי כוונות התפלה, החל מהברכה, הוא להתבונן בשלש רמות – שלש קבלות – כמוסבר בחסידות^{סז}: קבלת הרמ"ק, קבלת האריז"ל וקבלת הבעש"ט. קבלת הבעש"ט היא רב-גונית, הולכת ומתפתחת מדור לדור – כל הזמן יש חידושים, גם כוונות חדשות. אפילו בפשט, רש"י הקדוש אומר שאם הייתי כותב את פירושי היום לא היה בדיוק כמו אתמול – בגלל הפשטים המתחדשים בכל יום^{סז}. כל שכן וקל וחומר לגבי דברים שבלב^{סח}, שהם בגדר "נודע בשערים בעלה"^{סט} – "כל חד וחד לפום שיעורא דיליה, לפום מה דמשער בליביה"^{סז} (סוד האות **ו** של אשת חיל, **ו** שערי בינה, אבל כפול, "מאה שערים", "מאה ברכות"). בפרט, ה"מאה ברכות" נלמדות מהמלה "מה" – מה"מה" שבנפש, הבטול, בא הכח להיות "פושט צורה

נט איוב יט, כו.

ס ראה תניא אגה"ק טו; מבוא לספר הנפש.

סא תפלת "עלינו לשבח".

סב מאמר "השפלות והשמחה" ממו"ה ר' אייזיק מהומיל פע"ב. מבואר בטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" עמ' מה ואילך; בעתה אחישנה פ"א ובכ"מ.

סג ראה רש"ים על בראשית לו, ב.

סד כמבואר בהקדמת ספר התניא.

סה משלי לא, כג.

סז הקדמת התניא שם עפ"י זהר ח"א קג, ב.

היום? קבלת התורה (יסוד אבא, ברוך) בשמחה ובפנימיות (יסוד אמא, ברכה), כנ"ל.

המשך חטבע הברכה ברח"ק ובאר"י

לפני שנתחיל את התכל'ס שלנו, נמשיך רק לומר עוד יותר בקיצור:

אצל הרמ"ק "ברוך" הוא הכתה, "אתה" המלכות אבל מצד החסד ו"הוי" התפארת. מהו "אלהינו"? בשביל הרמ"ק הוא בינה, וגם "מלך" הוא בינה, ו"עולם" היינו ו"ק, מדות הלב, ומלכות.

אצל האריז"ל המלה השניה, "אתה", היא ראשי תבות "אשר תנה הודך"²⁹, בכך הוא אומר להתבונן³⁰ – כוונה פלאית. "אשר תנה הודך [על השמים]", ר"ת "אתה", בא לעורר את האושר – היות שהמלה הראשונה כאן היא "אשר" – מה"ברוך" בתוך אמא. כלומר, הכוונה היא לחזק את השמחה. יש מקום – גם באריז"ל – שכתוב שסתם "אתה" היינו חסד³¹. על אברהם אבינו, איש החסד, כתוב "אתה כהן לעולם"³². אבל בשער הכוונות לאריז"ל, לפני הפיתוח של הרש"ש, יש כוונה זו – כוונה גדולה, שאמרת רק בקיצור נמרץ. אחר כך הוא אומר ששם "הוי", המלה השלישית, הוא "אשר תנה הודך" על השמים – להמשיך מקיפים (ארבעת השמות עב סג מה בן הכלולים בשם הוי" ב"ה) על המדות, "על השמים". "אלהינו" היינו גבורה. אחר כך, "מלך" בבינה (עולים מ"אתה הוי" אלהינו", חג"ת, לבינה) – כאן גם האריז"ל אומר כמו הרמ"ק. הייתי חושב ש"מלך" מלכות, אך שניהם אומרים ש"מלך" – "[אלהים חיים] ומלך [עולם]" – הוא בינה. הרמ"ק אומר שה"עולם" הוא ו"ק ומלכות והאר"י מפרש רק מלכות.

פב תהלים ח, ב.

פג שעה"כ דרושי ר"ה ו (ביאור ענין הכריעות); משנת חסידים מסכת ליל ר"ה פ"ד מ"ז.

פד שער מאמרי רשב"י עקב (על דרע"א ע"א); פע"ח שער הברכות פרקים ב'ג.

פה תהלים ק, ד. ד. תהלים ק, ד.

להמשיך מהכתר – דרך כל הספירות – עד המלכות, הכל בתוך המלה "ברוך"³³. בנפש כתה היינו אמונה-תענוג-רצון – שלשת הראשים שבכתה³⁴. ב"ברוך" צריך להאחו בכתה ולחשוב שכל הברכה יורדת מהכתה, עד שמגיעה לסוף, "סיפא דכל דרגין"³⁵, המלכות-השפלות. זו כוונת הרמ"ק למלה "ברוך".

אצל האריז"ל הכוונה אחרת: הוא כותב³⁶ ש"ברוך" בכל מקום היינו ספירת היסוד – יסוד הוא גם צינווד להמשכת שפע – ובמטבע הברכה "ברוך" היינו יסוד אבא שמתקשר ומחובר תדיר ליסוד אמא. על יחוד יסודות או"א נאמר בזהר "איהו ברוך – איהי ברכה"³⁷. אין ברוך בלי ברכה³⁸, לכן "ברוך" כולל את יסוד אבא ויסוד אמא. האריז"ל אומר בפירוש שה"ב של ברכה היא בינה וה"ד של ברכה היא "ראשית חכמה"³⁹. מכוונים ב"ברוך" לחבר בין חכמה ובינה – ה"ב היא בינה, סוד הנתיב דיסוד אמא, וה"ד היא ראשית חכמה, סוד השביל של יסוד אבא⁴⁰. הם תמיד מחוברים, אבל צריך לעורר אותם – לעורר את היחוד – וזו כוונת המלה "ברוך". זו תפיסת כוונת האריז"ל בפשטות גמורה, בלי כל המורכבות של הרש"ש. מה פירוש כוונת האריז"ל ל"ברוך" במלים שלנו בשיעור

עד בשכ"ג פ"ב מביא מתקו"ד הנ"ל גם שבתת "ברוך" כוללת עשר ספירות כדלהלן: "עווד, ברוך: ב' אחזי תרין, שכינתא עלאה ותתאה, ר' ראשית חכמה, ו' אחזי שית ספירין, ך' אחזי על כתר עלאה". וראה פע"ח שער הברכות פ"ג. וזמז: כשמצדפים את שמות עשר הספירות, העולים 2868, ל"ברוך מקבלים לו פעמים אלהים, לו צדיקים שכל אחד מהם בבחינת אלהים, ומתקיים "אני אמרתי אלהים אתם" (תהלים פב, ו).

עה סוד ה' ליראוי ש"א פ"א ובנספח "ג' רישין שבכתה" (וביאורם בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ויולך ועמ' רצא ואילך).

עו זהר ח"ב נו, א; ח"ג רנו, ב.

עז פע"ח שער הברכות פ"ב.

עח זהר ח"ב קסב, א (ח"ג רסד, ב).

עט ברוך ברכה משלימים ל"תנה [הודך על השמים]" (תהלים ח, ב) – שייך לכוונת "אתה", כמו שיתבאר. בחישוב של "רצוא ושוב", ד"פ ברוך ברכה = 1820, סוד פעמים הוי, מספר האזכרות של שם הוי" ב"ה בכל התורה כולה – נשמת כל התורה כולה היא היחוד של "איהו ברוך ואיהי ברכה".

פ תהלים קיא, י; משל, ד, ז.

פא השביל הזה הוא גם בבחינת "כפלים לתושיה", סוד "בשביל" – ב'שביל, "בשביל התורה" ו"בשביל ישראל" (רש"י לבראשית א, א), סוד "בראשית", וכמו שעוד יתבאר אי"ה.

הוא בינה, שרש הגבורה, שנקראת "אלהים חיים [ומלך עולם]"^{צב}, גם אלקים וגם מלך, אבל לפי הפירוש שראינו ש"אלהינו" היינו הבטחון בה' ומקור הכח שלנו לעשות חיל – נכוון "אלהינו" בנצח, ומכאן תצא שאר ההתבוננות, החל מהמלה "ברוך". כפי שהוזכר, שם הוי' הוא רחמים – מוסכם על כל הכוונות – תפארת. באמת, בסדר הספירות אחרי תפארת בא נצח – כבר פירוש טוב, שאחרי הוי'" בא "אלהינו".

"ברוך" בהוד

נחזור להתחלה, מה יכול להיות "ברוך" חוץ מהכתר, וחוץ מהפירוש היותר עמוק – והפחות מובן – שיש כאן "איהו ברוך, איהי ברכה", יחוד היסודות של חכמה ובינה? מה עוד יכול להיות "ברוך", שקשור גם בפשט לשרש **ברך**? כתוב בחסידות^{צג} שהשרש **ברך** בברכה גם לשון **בָּרַךְ** – יש שתי ברכיים – ומה עושים בברך? כורעים. אני כורע ברך, כלשון חז"ל: "כשהוא כורע – כורע בברוך"^{צד} (ההמשך, "וכשהוא זוקף – זוקף בשם", היינו שזוקף את הכל לרחמי ה' יתברך, שם הוי' שבתפארת). בברך יש הכנעה. באיזו ברך עיקר ההכנעה? ברך שמאל, ההוד. ראינו שהאריז"ל אמר בפירוש שה-ב של שרש **ברך** היא בינה וה-ד היא חכמה. מהי ה-כ? הוא לא כותב, אבל פשוט – מאמר מפורש בזהר – "אין כ אלא לכתר"^{צה}, ה-כ היא כתה. ברור לי שהשרש **ברך** הוא בינה-חכמה-כתר – עליה בג"ד. הסדר בינה-חכמה-כתר הוא צירוף ה-י-ו (הכתר הוא הקו האמצעי, שרש ה-ז של שם הוי'). צריך להכיר את חכמת הצירוף, לפיה יוצא מהאריז"ל – דבר שהוא לא כותב, ולכאורה לא התכוון לו בכלל – שהצירוף של שרש **ברך**

אומרים כל זאת רק כדי שנבין שכל אחד מפרש אחרת – יש דמיון, אבל גם שוני. כולם משתווים בהסבר שם הוי' כתפארת, או מקיפי התפארת של הלב, וגם אנחנו נצעד בדרך זו. שם הוי' הוא שם הרחמים – מעורר רחמים, כשאומרים "ברוך אתה הוי'". פנימיות התפארת היא רחמים.

המניע להתבוננות החדשה – "אלהינו" בנצח

על הרקע של שתי הכוונות האלה, אנחנו רוצים לתת כוונה נוספת – פירוש של עבודה. נחשוב עליו ביחד. לפני כן, נספר מה היה המניע של כל הדרוש שכעת אנו מתחילים – מטבע הברכה:

לפני כמה שבועות^{פו} הסברנו כוונה של "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{פז}, והבאנו מקור מהחסידות^{פח} ש"אלהינו" – "הוי' אלהינו" – הוא שה' הוא הכח והחיות שלנו. כתוב במקום אחד^{פט} שב"אלהינו" הכוונה לפסוק "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"^{פצ} – ממילא מיד מתקשר לנושא הכללי שלנו כאן עם הבנות, אמונה ובטחון, הבטחון הפעיל של הנצח. מכך הבנו שכאשר אומרים "הוי' אלהינו" צריך לחשוב האמונה שלי שה' כל הזמן נותן לי כח לעשות חיל, ספירת הנצח. זהו המניע – ההשראה – למה שאנחנו עושים כעת.

שוב, הכל בא מהווארט ש"אלהינו" היינו הכח והחיות שלנו – הנצח שלנו, הנצחון שלנו, "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם"^{פצ} שלנו. אין שום פירוש קודם למטבע הברכה שאומר שבמלה "אלהינו" מכוונים לספירת הנצח. לפי האריז"ל "אלהינו" היינו גבורה, שם הדין, ולפי הרמ"ק

צב זהר ח"ב סח, ב. פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"א מ"א; פ"ע ח תפלות ר"ה פ"ה; פ"ה מ"ד ד"ה "ברוך משלם שכר טוב".

צג ראה מאמרי אדה"ז כתובים ח"א לתהלים קמה, ב (מאמר שעוסק כולו במאה ברכות).

צד ברכות יב, א.

צה ראה לקומ"א ו, ד.

צז ראה סוד ה' לראיו ש"א פכ"ט.

פו ל"ג בעומר תש"פ (נדפס ב"אביטיה" בה"ב).

פז דברים ו, ד.

פח לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו" סופ"א, ובכ"מ.

פט ראה בני יששכר ניסן דרוש ג ובמאמר "שמע ישראל" בספר אשא עיני.

צ דברים ח, יח.

צז שמואל"א טו, כט.

מה יהודי עושה

כל הזמן? מודה.

מודה פירושו

גם להאמין וגם

לברך. לכן הכוונה

הראשונה היא

ברוך – כוונה של

הודיה לה', שהיא

גם אמונה וגם

הכנעה לה'

להודות לברך גם על הרעה

יש עוד ראייה חשובה מחז"ל שהמושג ברכה קשור בעיקר להוד. חז"ל אומרים במסכת ברכות^{צט}:

חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה שנאמר "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" ... "בכל מאדך" – בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי

מודה לו במאד מאד.

כאן דורשים את "מודה לו" כחייב לברך – על הרעה כמו על הטובה – ראייה ברורה שברכה בהוד.

כל הלימוד כאן לגבי הברכה הוא מלשון הודיה – לשון נופל על לשון של "מדה ומדה שהוא מודד" ו"מודה לו במאד מאד" (בכפל לשון, כנגד הטובה והרעה, "כל מדה ומדה"), הכל בדרשת "מאדך". כנראה, אם הראיה היתה מלשון **ברך** היה משמע שיש לברך בעיקר על דבר טוב – סתם ברכה (מן השמים) היא טובה (וכן "והיה ברכה"^צ של אברהם, "הברכות מסורות לך"^{קא}, היינו לברך בטוב), והוה-אמינא שהברכה שלי כהודיה לה' היא גם על הטוב הנראה והנגלה מלמעלה דווקא. כדי להדגיש ש"חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" צריך ללמוד דווקא מלשון הוד (סוף קו שמאל), כדי לכלול גם הודיה על הרעה כאשר "הודי נהפך עלי למשחית"^{קב}. אפשר להודות גם על הרעה משום שההוד מתיחס לדבר שהוא למעלה מטעם ודעת שלי, גם דבר שנראה לי היפך הטוב צריך להודות על האמת ש"גם זו

(היינו) הוא הצירוף של ספירת ההוד. כשאני מברך את ה' – "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם בורא פרי העץ", "המוציא לחם מן הארץ" – אני מודה לה'.

הכל מתחיל מהודיה

ברכה הולכת יחד עם הודאה. הכל צריך להתחיל מהודיה. מה הדבר הראשון שאני עושה בבקר? מה המלה הראשונה שאומרים בבקר? "מודה". למה קוראים

לי יהודי? מה יהודי עושה כל הזמן? מודה. מודה פירושו גם להאמין וגם לברך. לכן הכוונה הראשונה היא ברוך – כוונה של הודיה לה', שהיא גם אמונה וגם הכנעה לה'. אין הכי נמי – כשאני מברך אני מגיע לכתה, אבל מצדי העבודה היא ברוך שמאל, ההוד, ממנה אני מתחיל את היום ואת הברכה.

כתוב^{צז} שְׁפָרְכָה היא גם לשון הַפְּרָכָה – לקחת-לכופף את ענף האילן-הגפן ולשים אותו באדמה, לשתול אותו, שיצמח צמח חדש. אין אני מגיע לענף, כופף אותו ושותל אותו מחדש? הכל מתחיל מהשרש של כח ההודיה בנפש^{צח}, ההוד, לברך ולהודות, "מודה אני". לכן כוונת הברכה, ראשית כל הכוונות של התפלה, מתחילה מ"ברוך" – שמצדי פנימיות ה"ברוך" היא פנימיות ההוד.

יהודים מודים בטבעיות, בתמימות, וגם מברכים בתמימות. לוקחים את הפרי ואומרים "ברוך אתה הוי'" – הכל טבעי. טוב ומתאים, כי פנימיות ההוד היא תמימות. מהי תמימות? שבסוף לא צריך לדעת שום כוונות – רק לומר את הדברים בהודיה פשוטה ותמימה מהלב. מזה מתחילים, זה הראש ו"הכל הולך אחד הראש".

צט פ"ט מ"ה.

ק בראשית יב, ב.

קא רש"י על בראשית כה, ה.

קב דניאל י, ח.

צז דעת זקנים מבעלי התוספות ופירוש הטור הארוך עה"ת בראשית יב, ג ובכ"ד.

צח ראה ישמח ישראל פרשת יתרו אות ג: "ברכה היא מלשון הכנעה, כמו המברך את הגפן בארץ".

אומר "אתה" לה', פונה אליו כעצם הטוב כאשר "טבע הטוב להיטיב" במדת "חסד לאברהם"^{ק"ב}. זהו חסד מלמעלה למטה, מה' אלי, אבל כאן רוצים שהכל יהיה יחד, עבודה שלי. איך אני אומר "אתה" לה'? כמובן, באהבה – אני אוהב אותה. אבל מעבר לאהבה – "רחימו" – יש ב"אתה" גם "דחילו". אני אומר "אתה" בדחילו ורחימו – באהבה וביראה. או, כמו שלמדנו לא מזמן, יש אהבה כמים ואהבה כאש^{ק"ג}. אם אני מוכן ורוצה להתקרב לקב"ה – להקריב את עצמי, כיצחק אבינו ש"פשט צווארו על גבי המזבח"^{ק"ד}, להיות קרבן לה' – נפרש את "אתה" כמו שמסביר בתניא, שבאמירת "אתה" יש מסירות נפש. בעצם, כוונת "אתה" היא כוונת העקדה. בעקדה כתוב "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה"^{ק"ה} – אתה, אברהם אבינו, שאתה אהבה, ברגע הזה נעשה יראה^{ק"ו}. ביכולת לומר לה' "אתה" לנוכח יש תכלית המרכבה – התכללות המדות, כנ"ל. התכללות המדות הראשיות בנפש היא התכללות אהבה ויראה. אתה, אברהם, שמדתך אהבה – "ידעתי כי ירא אלהים אתה" – ויצחק בנך, שמדתו יראה, כעת אוהב את ה' בכלות הנפש, פושט את צווארו על גבי המזבח להיקרב כעולה תמימה לה'. זו כוונת-חווית "אתה" – גם חסד וגם גבורה, במשמעות של התגברות האהבה, יחד. זו החוויה כשאני אומר לה' "אתה".

"הוי' אלהינו מלך העולם" – תפארת-נצח-מלכות-בי"ע

אחר כך "הוי'" היינו מדת הרחמים, פנימיות התפארת. "הוי'" היינו רחמי ה', אך גם מצדי יש מצוה להתדמות לה' – "מה הוא רחום אף

לטובה"^{ק"ז} ו"כל מה דעביד רחמנא לטב עביד"^{ק"ח}. בסגנון החסידות, לשון ברכה היינו המשכה מהמקור, העלם שישנו במציאות, ולכן לא ברור שברכה יכולה להיות דבר רע, שהרי "אין רע יורד מלמעלה"^{ק"ח} כו', מה שאין כן הודאה מגיעה להעלם שאינו במציאות, שם הכל טוב בעצם ועל ידי אמונה (הוד) יתגלה הטוב^{ק"ט}.

אתה – התכללות חסד וגבורה

אם כן, מטבע הברכה בדרוש שלנו מתחיל מברך שמאל, "ברוך". הוא מגיע לכתר (שלמעלה מטעם ודעת – כל הודיה בנפש הוא להודות לדבר שאיני מבין בשכל), וגם עושה את היחוד של "איהו ברוך" ו"איהי ברכה", של יסודות אבא ואמא לפי הארז"ל – הכל נעשה – אבל אצלי הכוונה היא דווקא הוד, אני רוצה לשים כנגד כל מלה רק ספירה אחת, ברוך-הוד, "מודה אני לפניך".

מהו "אתה"? ודאי חסד, "אתה כהן לעולם". יכול להיות מלכות – הרמ"ק אמר שזו מלכות, אבל החסד של המלכות. "אתה" היא פניה לה' לנוכח. בספר התניא^{ק"י} אומר אדמו"ר הזקן שהמלה "אתה" היא המלה הכי חשובה בתפלה. כשאני אומר "אתה" לנוכח, לה', קודם כל אני חווה את ה'. ההודיה של "ברוך" היא עדיין בתוך עצמי. ב"ברוך אתה" יש תנועה של "צאינה וראינה"^{ק"י} – לצאת מה"אני" שלי ולעמוד נוכח פני ה'קט, "שפכי כמים לבך נכח פני אדני"^{ק"י} – שיש בה גם מסירות נפש (סוד "אליך הוי' נפשי אשא"^{ק"א}).

"אתה" כמדת חסד היינו החסד של ה' – אני

קג תענית כא, א.

קד ברכות ס, ב.

קה בראשית רבה נא, ג.

קו נקודה זו היא נושא אגה"ק יא בתניא, שנלמדה באריכות לאחרונה (החל מכ"ב אדר שנה זו).

קז פמ"א.

קח שה"ש ג, יא.

קט ראה לוח "היום יום" כ"ג שבט (וד"ה "צאינה וראינה" תקע"ב).

קי איכה ב, יט.

קיא תהלים כה, א. ראה שעה"כ דרוש נפילת אפים ב.

קיב מיכה ז, כ.

קיג התועודות ל"ג בעומר – אור לח" אייר שנה זו.

קיד שמות רבה מד, ה.

קטו בראשית כב, יב.

קטז ראה זהר ח"א קיט, ב; ח"ג יח, א; לקו"ת (הארז"ל) וירא ד"ה "סוד העקידה"; לקו"ת ואתחנן ח, ב; שם דרושי ר"ה נח, ב; מעין גנים ח"א עמ' לו ואילך.

— ברכות הנהנין וברכות המצוות. קודם כל נקדים ונאמר שהמשותף לברכות הנהנין ולברכות המצוות — "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם" — הוא מדות הלב, שם נהנים כפשוטו. בברכות הנהנין העיקר הוא ההנאה, אך גם בקיום מצות — אף על פי ש"מצות לאו ליהנות ניתנו"^{קכא} — בהחלט צריכה להיות גם הנאה פנימית, שמחה של מצוה (אור הבינה המאיר במדות דווקא, "נתתה שמחה בלבי" — סיום הפסוק, "מעת דגנם ותירושם רבו", רומז במובהק לברכות הנהנין על הדגן והיין, אך גם לתוקף נתינת השמחה בלב, וביתר שאת, בשמחה של מצוה). לעומת זאת, החלק המיוחד למצות הוא בעצם המוחין, הד"ה, כחב"ד. ברכות הנהנין שייכות למוחין דקטנות, ז"ת, תיקון חיצוניות העולמות, וברכות המצוות למוחין דגדלות — תוספת ג"ר — תיקון פנימיות העולמות (ובמקור — חיצוניות הקו, כח ההתחלקות שבקו, לדעת מה מברכים על כל דבר הנאה בו, ופנימיות הקו, כח ההתכללות שבקו, "העוסק במצוה פטור מן המצוה"^{קכב} מכח ההתכללות שבמצות סוד מעשה מרכבה מוחין דגדלות). ואכן, **הנאה-מצוה (ב-ד)** בגימטריא גם **קטן-גדול**: בהנאה האדם קטן — מקבל מהעולם — אך יש לדעת שמעיקרי תורת הבעש"ט הוא העיסוק בשאלה מה עושים כשנופלים לקטנות, שהרי "שבע יפול צדיק"^{קכג} על מנת לקום (סוד דוד "בר נפלא"^{קכד} כו'). עולה מכאן כי במצבי קטנות ברכת הנהנין — להכיר בטובת ה' בהנאות העולם, שאני מקבל ממנו כקטן אצל אביו — היא סגולה לקום מהקטנות. במצוה האדם הוא גדול, "גדול המצווה ועושה"^{קכה}, והוא פועל בעולם תיקון פנימי, עד ש"גדול [עוד יותר גדול] המְעֵשֶׂה יותר מן העושה"^{קכז}.

קכא עירובין לא, א.

קכב סוכה כה, א.

קכג משלי כד, טז.

קכד סנהדרין צו, ב; זחר ח"ג רטז, א; רעט, א.

קכה ב"ק פז, א (ובכ"ד).

קכו ב"ב ט, א.

אתה היה רחום"^{קכ"ו} — ואם אני רוצה שה' ירחם עלי אני צריך לרחם על העני, לתת צדקה, ו"כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים"^{קכ"ח}. מה הוא "אלהינו"? כחנו וחיותנו, הנצח — מכאן באה כל ההשראה לפירוש, כנ"ל. איך נפרש "מלך"? לא כמו המקובלים, שאומרים שמלך היינו בינה. נפרש כפשוטו, מלך הוא מלך — הוא מלכות, "הוי' מלך". פלאי פלאים שאף אחד מהמכוונים לא מפרש ש"מלך" הולך על מלכות. מהו ה"עולם"? יש מי שמפרש על ו"ק או על המלכות, אבל אנחנו נפרש לפי פשט — עולם לשון העלם^{קכ"ט}, העולמות התחתונים, מציאות היש שה' ברא לכבודו, כדי שאנחנו נעשה לו יתברך דירה תחתונים. ה' הוא "מלך העולם" פשוטו כמשמעו — לא צריך פשעטלאך, גם על פי קבלה. "עולם" הוא כל מה שאני רואה, ומי כאן המלך? ה' הוא המלך.

ברכות הנהנין וברכות המצוות – קטנות וגדלות

עד כאן הוסבר הנוסח שזוהה בכל הברכות, אך אם זו ברכת המצוות, כמו שתיכף נברך על ספירת העומו, ממשיכים "אשר קדשנו במצותיו וצווננו". שתי האותיות הראשונות של **ברכה** — **ב-ד** (כמו תחלת התורה, "**בראשית**")^{קכ} — בגימטריא **הנאה-מצוה**, רמז לשני סוגי הברכות

קכז מיכילתא פרשת השירה ג.

קכח שבת קנא, ב.

קכט ספר הבהיר אות י.

קכ בכל אחת מספירות הנה"ב מתפרש בדרך אחרת: בנצח בר היינו "ברא כרעא דאבוה", בהוד בר היינו 'ציאה לבר, ביסוד בר היינו ברית שהוא לשון בר, 'הודאי שמו כן תהלתו" (פיוט "וכל מאמינים"), מחית **עמלק** – שענינו **ספק-שמא** – בברית קדש, כאשר ברי הוא גם בריא, נשמה בריאה בגוף בריא, סוד האות ברית קדש.

ברך מתחלף **ברא** באכב"י (כאשר א גם בכתר כמו כ והצירוף נשאר הוי', הוד), לפי זה "בראשית ברא" היינו 'בראשית ברך', קודם כל תאמר ברכה (וממילא בראשית תהיה בריא). כאשר נחלף את כל השרש **ברך** באכב"י – **ינא** – אני למפרע, סוד אין "אין מזל לישראל" (בעש"ט עה"ת לך כו; ע"פ שבת קנו, א) נמשך על ידי 100 ברכות שעל פי פשט הקבלה היינו המשכת מן הכתר, כנ"ל בפנים.

דיליה בעלמא דאתכסאי, בינה, כנ"ל) – "מגיד דבְּרוּ ליעקב וְקִיּוּ ומשפטיו לישראל" קלב... מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" קלב. אחד מיסודות החסידות הוא שמצוה היא לשון צוותא וחיבור קלב – ב"וצונו" ה' מתחבר עמנו ויודע אותנו (על דרך "והאדם ידע את חוה אשתו" קלה, ידיעה שאחרי הקידושין ב"וקדשנו").

מה חסר לנו? עברנו על כל הספירות – ספירה אחת לא אמרנו, ספירת היסוד. הזכרנו כוונה ש"צונו" ביסוד, אבל שרש היסוד הוא דעת. "אשר קדשנו במצותיו וצונו" היינו כחב"ד לפי הסדר, ואז המצוה עצמה – עליה אני מברך – היא היסוד, הקו, שממשיך את אור אין סוף למטה-מטה, כל מצוה בפני עצמה וענינה.

סיכום

אז בעצם מה עשינו כעת? ב"ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם" כללנו את כל הו"ק, כל הז"ת חוץ מהיסוד – שהשארנו לסוף. אחר כך "אשר קדשנו במצותיו וצונו" היינו המוחין, בדיוק לפי הסדר, כתר-חכמה-בינה-דעת, ואז הגענו לתכל"ס. עד כאן, בקיצור הכי נמרץ, "מטבע הברכה":

מטבע הברכה	קבלת הרמ"ק	קבלת האריז"ל	קבלת הבעש"ט
ברוך	כתר	יסוד אבא באמא (ברוך-ברכה)	הוד
אתה	חסד שבמלכות	חסד	חסד וגבורה
הוי'	תפארת	תפארת	תפארת
אלהינו	בינה	גבורה	נצח
מלך		בינה	מלכות
העולם	ו"ק	מלכות	עולמות בי"ע
אשר		בינה	כתר
קדשנו		דעת	חכמה
במצותיו		נצח והוד	בינה
וצונו		יסוד	דעת (שרש היסוד)
חתימת הברכה			יסוד

קלב תהלים קמז, יט.

קלג שמור"ל, ט.

קלד תולדות יעקב יוסף צו ב; דגל מחנה אפרים ליקוטים ד"ה "מצוה"; מאור עינים וירא ד"ה "בש"ס דשבת"; פרי הארץ עקב ד"ה "ראה אנכי"; תו"א ו, ב (ובכ"ד); קדושת לוי לך ד"ה "המול ימול" (ונזכר כבר בשלה"ה יומא, דרך חיים תוכחות מוסר טז, ועוד). ראה עוד מלכות ישראל ח"א מאמר "החסידות וארץ ישראל".

קלה בראשית ד, א.

"אשר קדשנו במצותיו וצונו" – כחב"ד; המצוה – יסוד

אחרי הקדמה זו, נאמר בתכלית הקיצור. המקובלים מכוונים "אשר" על בינה, "קדשנו" יש מי שאומר שזה דעת, "במצותיו" יש מי שאומר נצח והוד ו"וצונו" יסוד. יש עוד כוונות – אבל זו כוונה כללית קכז. אנחנו נסביר זאת אחרת, בשרש, במוחין (כנ"ל):

כתוב בחסידות קכח ש"אשר" הוא אושר עליון – שבאמת מתגלה בבינה, אבל האשר האמת, שהוא גם אותיות ראש, הוא הכתר קכט, בפרט הראש השני, התענוג שבכתה.

"קדשנו" משרש קדש – כמו שחתן מקדש כלה קל – הוא חכמה, "קדש" מלה בגרמיה קלא.

"מצותיו" הינו "גרמוהי", הכלים, ושרש הכלים הוא בבינה – כל המצוות נתנו עבור שמחה של מצוה (שממקורה בבינה מתפשטת ללב בסוד "נתתה שמחה בלבי" כנ"ל). לפי זה, "קדשנו במצותיו" היינו יחוד חכמה ובינה.

"וצונו" היינו דעת, המשכה בפנימיות, "דעת מקנה" של ה' המצוה לנו לקיים את "מצותיו" – המצוות שהוא עצמו מקיים (בסוד גרמוהי

קכז שער הכוונות דרושי כונת הברכות.

קכח לקו"ת בשלח א, ד. ע"פ תקו"ז תקו"ל (עד, ב).

קכט ראה תקו"ז תקו"ל (עט, ב).

קל תניא פמ"ו.

קלה זרה ח"ג צד, ב.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ כשמגיעים לשער הנון – ונדמה שמשיגים כבר הכל – יש לדעת שנדרש "כפלים לתושיה", אנו עוד בעלי חוב ומוטל עלינו עדיין להשיג את הכל. בזכות ידיעה זו ה' מוחל על כל עוונותינו וחובותינו.
- ◆ מי ששמח בשמחת התורה – עד ל"שמחה בטהרתה" – זוכה ומוצא "מאה שערים".
- ◆ בשיר המעלות – הכולל 11 תיבות – אנו יוצאים מחלום הגלות לחלום הגאולה.
- ◆ סיום הבידוד הוא יציאה מחלום של גלות לחלום של גאולה – לידה מחדש אחרי עיבוד שני – וזהו הזמן לקיים "עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש".
- ◆ עלינו להתחזק בימים אלה בברכת "מאה ברכות" בכל יום.
- ◆ הטבע היהודי הוא לברך את ה' – בכל יום ובכל שעה – והברכה מגלה את הטבע היהודי.
- ◆ יש לברך את ה' בטבעיות ועם כוונה פנימית.
- ◆ הברכה מעוררת יראה ושמחה.
- ◆ יסוד כל הכוונות הוא מטבע הברכה – שצריך להכנס בטבעיות למודעות שלנו בכל ברכות היום.
- ◆ כוונה היא זיהוי שרש המלה בספירות ובכחות הנפש ואמירתה באופן שיעורר את השרש, ימשיך אותו בנפש ודרכה יפעל בעולם.
- ◆ הכוונות מתחדשות בכל יום.
- ◆ כל פעם שאומרים "אלהינו" יש להתחזק בבטחון הפעיל – "כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל".
- ◆ ראשית העבודה של יהודי היא הודיה – ברכה במובן של אמונה והודיה, בהכנעה וכפיפת ברכ.
- ◆ ההודאה שלמעלה מטעם ודעת מאפשרת להודות ולברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה.
- ◆ תכלית הברכה היא הודיה תמימה ופשוטה מהלב.
- ◆ בפניה הישירה והמסורה לה' – "אתה" – מתכללות האהבה והיראה, כמו בעקדת יצחק.
- ◆ ברכות הנהנין הן עבודה בקטנות מוחין, המתקנת את חיצוניות העולמות, וברכות המצוות עבודה בגדלות מוחין, המתקנת את פנימיות העולמות.
- ◆ סגולה לקום מנפילה לקטנות – לברך ברכת הנהנין.
- ◆ המצוות הן הקידושין והנישואין של הקב"ה ועם ישראל.
- ◆ המצוה עצמה היא כח היסוד – להשפיע לעולם ולתקנו.

שיעור

כוונות קריאת שמע

דרוש הדעת - כוונת "אחד"

קיצור מהלך השיעור

בהתוועדות יסוד שביסוד - שפורסמה שבוע שעבר - הוקדש פרק ל'דרוש הדעת', והוא קובע כאן ברכה לעצמו. **מתוך לשונות הרמב"ם על דעתו של ה' - ש"הוא ודעתו וחיייו אחד" ו"מפני שהוא יודע עצמו יודע הכל" - עולה התבוננות מעמיקה על החיבור בין דעת עליון לדעת תחתון אצל ה' עצמו ועל התאחדותנו עם דעת ה'.** ההתבוננות הזו מורחבת לכוונה שלמה בסוד המלה "אחד", כשבין דעת עליון לדעת תחתון של ה' נפרסות עוד חמש מדרגות בינים של דעת עליון, ה'מכסות' את כל סדר השתלשלות, ובסופו של דבר הכל נמשך עד ל"דעת תחתון" שלנו, הנבראים בארץ, ומשם מתפשט החיות את העולם כולו.

פשוטה הוא יודע את כל הנבראים, 'בידיעת עצמו יודע הכל' (ובלשון המובאת בתניא "בידיעת עצמו יודע את כל הנבראים")^ג - "ומפני שהוא יודע עצמו יודע הכל, שהכל נסמך לו בהוייתו"^ד (בהמשך ללשון הרמב"ם "יודע הכל", פיתח רבי אברהם אבולעפיא את הרמזו לכוון בשם הוי' בראשי תבות יחיד הוא ויודע הכל^ה).

ג שער היחוד והאמונה פ"ז. בלשון הרמב"ם עצמו "בידיעת עצמו יודע הכל".

ד כשמעמיקים בזה מגיעים לדברי הבעש"ט "כשאתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכולו", כפי שהתבאר בחלקה הראשון של ההתוועדות, שהרי כל 'חלק' כלול לגמרי בדעתו הכוללת של ה' ורק בה הוא מתקיים.

ה ראה סוד הוי' ליראיו שער ח.

ידיעת ה'

הרמב"ם פותח את היד החזקה במצוות ידיעת ה' - "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון...". לאחר שהוא מאריך בשני פרקים של "מעשה מרכבה"^א, הוא חותם ביכולת הנבראים למדרגותיהם השונות לדעת את ה' ובהפרש בין אופי הידיעה שלנו, הנבראים, לבין דעתו-ידיעתו של ה': הנברא ודעתו הם שני דברים שונים ואילו הבורא "הוא ודעתו וחיייו אחד מכל צד ומכל פינה ובכל דרך ייחוד"^ב ובאותה אחדות

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. אור לכ"ו אייר תש"פ - כפר חב"ד.

א ראה הלכות יסוה"ת פ"ב הלכות י"ב.

ב הלכות יסוה"ת פ"ב ה"ט. ובהלכות תשובה פ"ה ה"ה.

"אל דעות הוי"

הכל" מקביל לאותיות ויה ("והנגלות"). לכאורה, אחרי שהעלינו כאן את "דעת תחתון" להיות חלק מדעת-ידיעתו של ה', שוב אין לנו חלק בה. אך באמת, ההיפך הוא הנכון – כשמגלים את השרש של "דעת תחתון" שלנו בתוך "דעת עליון", אפשר לנסות לעלות לשרשנו שם ולהרגיש כיצד גם "דעת תחתון" נכללת בידיעת ה' האחדותית. כך העיד אדמו"ר האמצעי^ט שאביו אדמו"ר הזקן מסר את הנפש שכל אחד – גם אם יש לו נשמה נמוכה – יוכל לחוש משהו מדעת עליון.

כוונת "אחד" – הוא ודעתו וחייו אחד

אחרי קצת עיסוק ו'דירוג' בתוך דעתו של ה' – "אל דעות", שהתפרטו לנו כבר לשלש דעות – נחזור לביטוי הראשון של הרמב"ם: "הוא ודעתו וחייו אחד". לשון זו 'מזמינה' לכוון אותה במחשבה באמירת פסוק היחוד – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ו"הוא ודעתו וחייו – אחד".

לכאורה, במחשבה ראשונה, אנו אולי היינו מקדימים את חייו של ה' לדעתו – ו'מרויחים' סדר של הוּא-חַיּוּ-דַעְתּוֹ – אך הרמב"ם מדייק ואומר הפוך. מדוע? כתוב בחסידות שיש שתי דרגות חיים – "חי בעצם" ו"חיים להחיות". הייתי חושב שמה ש"חיינו" אחד אתו יתברך היינו "חי בעצם", אבל החידוש הוא – ובכך מוסבר למה הרמב"ם מאחד את חייו לדעתו – שכולל גם את החיות של כל הנבראים, מה שה' מחיה הכל, "ואתה מחיה את כלם"^ט. כמו שבידיעת עצמו הוא יודע את כולם, בחי שלו – חי בעצם – הוא מחיה את כולם.

נתבונן בכך לפי כוונת המלה "אחד" בהלכה^ז: הֵא הֵא אֵלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם. הֵחַ הֵא ז

אם כן, יש שתי דעות שונות במהותן, דעתו-ידיעתו של ה' ודעתו-ידיעתנו. על כך דרשו בחסידות פסוק-יסוד לגבי דעת ה' – "אל דעות הוי"^ח. בחסידות^ט מבואר ש"אל דעות הוי" מלמד שישנן שתי דעות – "דעת עליון" ו"דעת תחתון"^י:

דעת עליון היא כפי שה' יודע את המציאות מלמעלה – כאשר מה שלמעלה הוא היש האמתי ומה שלמטה הוא אין (שהרי הכל בטל נגדו, "כולא קמיה כלא חשיב"). דעת תחתון היא התפיסה שלנו הנבראים, הרואים את הדברים בדיוק הפוך: המציאות התחתונה מורגשת כ"יש" ומה שלמעלה כ"אין", שאינו מושג כלל, העלם הבורא מן הנברא. אכן, ה' עצמו ברא את שתי הדעות, ולכן נקרא "אל דעות", הוא הנותן לנו את האפשרות לחוות בדעת תחתון.

אמנם, בפשט הביטוי "אל דעות" מתייחס כולו לה' ולדעתו – גם בדעתו של ה' עצמו, בלי להתייחס ל"דעת תחתון" של הנבראים, ישנן "דעת עליון" ו"דעת תחתון". לאור דברי הרמב"ם הנ"ל ניתן להסביר את חלוקת דעתו של ה' לשתי דעות: [א] בידיעת עצמו [ב] יודע הכל". כלומר, אמנם אצלו יתברך הכל באחדות גמורה ("מכל צד ומכל פינה ובכל דרך יחוד", כלשון הרמב"ם) אבל בתוך האחדות הפשוטה מבחינים במושגים שונים (כפי שהם נתפסים אצלנו), יש את "ידיעת עצמו" (ללא התייחסות לזולת כלל) ויש מה שמתוך ידיעת עצמו "יודע הכל", כמו ההבדל בין "אור המאיר לעצמו" (ידיעת עצמו) ל"אור המאיר לזולתו" (בידיעת עצמו יודע הכל). ובהשוואה לביטוי "יחיד הוא ויודע הכל": "יחיד הוא" זו "ידיעת עצמו", שייך לאותיות י"ה של הוי' ("הנסתרות"), "ויודע

ט שמואל"א ב, ג.

י ראה המשך תרס"ג בתחלתו; תרפ"ה ותש"ח ספ"ב ואילך; ד"ה "אשרינו" ה'ש"ת; המשך תערי"ב ח"א פנ"ה. ובכ"מ.

יא נחמיה ט, ו.

יב סמ"ק סימן ב; הובא בב"י או"ח סימן סא.

ז סידור עם ד"ח ד"ה "מזמור לתודה" (מד, א). ובכ"מ.
ח אותיות עת בדעת הן ראשי תבות עליון תחתון, שתי הדרגות הכלולות בעצם הדעת, כלומר שמגדר הדעת הוא שיש בה שתי דרגות של עליון-תחתון.

הדעת, הגבוהה יותר, מאירה באור שביניהם,¹ סוד הממוצע המחבר שיותר גבוה בשרשו משני הדברים (ההפוכים) אותם הוא מחבר.

דעת דגניז בפומא: הדרגה השלישית היא "דעת גניז בפומא"², מהדעת שמאירה באורא באה הדעת לתוך הפה של הכתר, של אריך³ "תיקון" ו"חטאה" במדות הרחמים⁴, הדעת מתגלה בפה (כאשר הפה העליון מכוון כנגד הפה התחתון, הברית).

דעת דדיקנא: הדרגה הרביעית היא הדעת המייחדת את שני המזלות של הדיקנא (שערות הזקן כביכול)⁵ – מזל עליון, "נצר חסד", ומזל תחתון, "ונקה" (ומבואר⁶ שענין דעת זו הוא להמשיך בני, המשכת שפע לעולם).

דעת הנעלם: הדרגה החמישית היא דעת עליון המייחדת אבא ואמא עילאין, חכמה ובינה (ככתוב באגרת הקדש⁷), ונקראת דעת הנעלם⁸.

דעת המתפשט: הדרגה השישית היא הדעת המחברת את השכל-המוחין, לרגש, מדות הלב. זו "דעת המתפשט", בהיותה מתפשטת בכל הקצוות של המדות. עד כאן הכל הארה מדעת דרדל"א, דעת עליון שבדעת עליון, ידיעת עצמו. הדעת שביסוד: לבסוף מגיעה הדעת שבתוך היסוד (שנקרא "כי כל בשמים ובארץ"⁹), "והאדם ידע את חוה אשתו"¹⁰ – זו כבר דעת תחתון שבדעת עליון, מה שבידיעת עצמו יודע הכל (כידיעת האדם את חוה, הזולת).

אחרי כל המדרגות שבתוך "אל דעות", כנגד הרקיעים, יש את ה"דעת תחתון" ממש, הדעת שלנו הנבראים, כאן בארץ.

רקיעים וארץ, וה"ד היא ארבע רוחות העולם. לעניננו, ה"א היא אלופו של עולם, רק "הוא" (לפני "דעתו")¹¹; ה"ח היא מדרגות של הדעת היורדות מדעת עליון לדעת תחתון, בתחילה בתוך הרקיעים ולבסוף ב"דעת תחתון" שבארץ, "לדעת בארץ דרכך"¹²; ה"ד היא התפשטות "חיו" במה שהוא מחיה את כל הנבראים בהתפשטות ל"ד רוחות העולם.

שבע-שמונה מדרגות הדעת

אם כן, לשלמות התבוננות זו נחוץ לפרט עוד את הדעת, כנגד שבעה רקיעים (המנויים במסכת חגיגה¹³), כאשר עצם המושג רקיע שייך לדעת (כמפורש בזהר¹⁴ ומובא בשער היחוד והאמונה בתניא¹⁵). שבעת הרקיעים כולם דעות של "אל דעות" עצמו – והם פרושים בין "דעת עליון" ממש, המתפשטת בעוד חמש דרגות, עד "דעת תחתון" של ה':

דעת דרדל"א: הדרגה העליונה היא "ידיעת עצמו" ממש בלשון הרמב"ם. במושגי הקבלה והחסידות, זו דעת דרדל"א, "רישא דלא ידע ולא אתידע", הראש העליון של הכתר. בכללות, רדל"א הוא אמונה, אבל דעת דרדל"א בפרט היא לדעת את האמונה, לדעת את הלא ידוע! זו המצוה "לידע שיש שם מצוי ראשון"¹⁶.

אורא: הדרגה הבאה היא הארת הדעת של רדל"א באורא. האורא הוא בין גלגלתא למוחא סתימאה, ושם מאירה הדעת דרדל"א (סוד "אורא דארץ ישראל מחכים"¹⁷). בגלגלתא יש רק חסד דעתיק ובתוך מו"ס רק גבורה דעתיק, אבל

כ ראה המשך תער"ב ח"א עמ' תג ואילך; שם עמ' תשיט ועוד. ראה באריכות בספר חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 184 ואילך; שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' קכו.

כא זהר ח"ב קכג, א.

כב ע"ח שי"ג (א"א) פ"ו (מ"ק); שער מאמרי רשב"י משפטים.

כג שמות לד, ז.

כד שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט). ובכ"מ.

כה ראה ספר הליקוטים פרשת תולדות.

כו פט"ו.

כז ע"ח שכ"ה דרוש ב (מ"ק).

כח דה"א כט, יא.

כט בראשית ד, א.

יג וכמו שהתבאר בהתועדות סוד המלה טמא – ה"א של שער החמשים שלאחר מט שערי בינה, סוד "איני יודע".

יד תהלים סז, ג.

טו חגיגה יב, ב.

טז זהר ח"ב רט, ב ואילך.

יז פ"ה.

יח שהיא "יסוד היסודות ועמוד החכמות", כמבואר בהתועדות יסוד שביסוד הקשר בין הדעת ליסוד. הקשר לרדל"א עולה מהפסוק "וארבעה לא ידעתיים... דרך גבר בעלמה" (משלי ל, יח יט), ואכמ"ל.

יט ב"ב קנח, ב.

התחדשות המנורה בכל הדלקה

בגימטריא "והיו לבשר אחד" בעובר-הילד). את סוד העלאת-הולדת הנרות – סידורם בנינים במנורה (ולא הדלקתם בלבד) – מקבל אהרן, שכנגד הבינה-האמא, ממשה, שכנגד החכמה-האבא: תכלית המנורה היא "עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל"¹, ולכן "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" – הכל מצביע על נר המערבי. בשבעת ימי המילואים סידר משה את הנרות כמופנים לנר המערבי, וכשהתפקיד עבר לאהרן "חש ה' שידין אהרן בדעתו שאין מעכב סדר הנחתו, ואדרבא יותר הוא סדר נכון שיהיו הנרות ישרים פיפיותיהם ולא באלכסון, לזה צוה ה' שיאמר לאהרן שדבר זה מעכב". הבינה, המגדירה והמסדרת, מתבוננת ישירות ותופסת ב'יש', ועל משה ללמד את אהרן את סוד האלכסון – ההסתכלות באין² – של "והחכמה מאין תמצא". כלומר, בהעלאת הנרות יש גם העלאת אהרן לדרגת משה, בסוד האלכסון. ורמז: **אלכסון** בגימטריא "הוי' אלהינו [שלנו יחד, 'שבת אחים גם יחד'³], של משה ואהרן⁴] הוי' אחד [בחינת אין]⁵".

המדרש⁶ מלמד כי פרשת המנורה היא נחמה לאהרן, שחלשה דעתו שלא נשתתף עם הנשיאים בחנוכת המזבח וה' אמר לו "שלך גדול משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות ערב ובקר" (ומסביר האוה"ח ש"דבר אל אהרן" הוא עצם הצויו ו"ואמרת אליו" הנחמה במענה רך ומיישב דעת, המאמיר-מחשיב את אהרן). האוה"ח מאריך לבאר שבהטבת הנרות – המתפרקים-נשמטים מהמנורה – אהרן בעצם "בונה אותה מחדש" בכל הדלקה, ערב ובקר, וחנוכת המנורה היום-יומית של אהרן (התחדשות שאין בכל קרבנותיו) גדולה מחנוכת המזבח החד-פעמית של הנשיאים (בנוסף למעלת ה"מנורה בדרום", המושרשת בספירות חכמה⁷ וחסד, על המזבח ששייך למלכות).

בנין המנורה הוא מכח הבינה-האמא – כחו של אהרן, לשון הריון – המולידה את שבע המדות, שבעת הנרות. הבנין מחדש בכל יום הוא גילוי במקדש של מדרגת "עתידה אשה שתלד בכל יום, שנאמר 'הרה וילדת יחדו'⁸". נר המערבי, השורה על שבעת הנרות, הוא סוד הנר הדלוק על ראשו של העובר⁹ – גילוי אור אין סוף בו מלמדים אותו את התורה כולה (ורמז: **נר מערבי**

1 בראשית ב, כד.
2 ראה רש"י עה"פ.
3 שבת כב, ב. השראת השכינה בישראל = "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" = ג"פ תריג (אורות).
4 ראה קדושת לוי ליקוטים ד"ה "אתה הוא הוי' לבדך".
5 איוב כח, יב.
6 יא תהלים קלג, א.
7 יב הרויות יב, א (ובכ"ד).
8 יג דברים ו, ד.

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. י"ב אייר תש"פ.
א במדבר רבה טו, ו.
ב בבא בתרא כה, ב: "הרוצה שיחכים ידרים... מנורה בדרום".
ג ירמיה לא, ז.
ד שבת ל, ב.
ה נדה ל, ב.

ז פעמים **משה**, גילוי משה בכל אחד משבעת הנרות (בחלוקת ז ליה רב – חלוקת זהב של נרות המנורה – כאשר **מנרת** עולה ב"פ **משה** והשאר ה"פ **משה**). וכן, פסוק הפתיחה של פרשתנו – **"בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות"**^ט – עולה **הוי'** פעמים **חכמה-חכמה**, סוד **"הוי' בחכמה [ב מדרגות חכמה, עילאה ותתאה] יסד ארץ"**^ט ו"כלם **בחכמה** עשית [תקנת]"^ט בגילוי נקודת החכמה-האין בכל נשמות ישראל, **"ארץ חפץ"**^{טא}.

העולה צבי (משה באתב"ש).

יח הפסוק מתחלק לשלש תיבות כנגד ג"ר (המוחין הפנים, הנכללים בחכמה, כנגדם יש להעלות את הנרות), "בהעלתך את הנרת", ושבע תיבות כנגד ז"ת (הנרות המדות שיש להעלות), "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" (ביטוי של ז מלים וכח אותיות – משולש ז – כמו הפסוק הראשון בתורה).

יט משלי ג, יט.
כ תהלים קד, כד.
כא מלאכי ג, יב.

האזה"ח מסביר שפנית שבעת הנרות "אל מול פני המנורה" היא פנית שבעים האומות אל ישראל^ט, נר המערבי שלא יכבה לעולם (כשכל שפע האומות הוא לצרכם). באופן דומה ניתן להסביר שזו פנית כל נשמות ישראל – הרמוזות בנרות המנורה^ט, "נר הוי' נשמת אדם"^ט – אל משה רבינו, הנשמה הכללית המשרה את החכמה-האין בכל ישראל ומגלה את ניצוץ משה בכל אחד. והרמזים: הפסוק העיקרי ממנו מוכיח האזה"ח כי הנרות נפרדים מגוף המנורה הוא **"את מנרת המאור ואת נרתיה"**^ט, העולה

יד **ישראל פני המנורה** (ר"ת יפה, "מה יפה ירושתנו") = 987 (מספר האהבה ה"ט) = ז פעמים **מצוה** (סוד "נר מצוה" בשבעת קני המנורה, כללות כל **תריג'אורות** מצוות, המשלימים את 987 ל"מ ברבוע).

טו ראה לקו"ת פרשתנו.

טז משלי כ, כז.

יז במדבר ד, ט. **"את מנרת המאור ואת נרתיה"** ר"ת **אמונה (!)**.

עבודה עולה מאליה

"כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חי"ך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות. בהעלתך... עד שתאה שלהבת עולה מאליה" (רש"י). על ידי שחלשה דעתו של אהרן והגיע למדת 'אין' ושפלות אמתית, זכה להעלות את הנרות, להעלות את נשמות ישראל. כל מי שעדיין בבחינת 'יש' צריך לעבוד את ה' ביגיעה רבה, אבל מי שמגיע לדרגת 'אין' זוכה לעבודה בדרך ממילא, שלהבת עולה מאליה.

שעשועים יום יום

חכמת התורה

"אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". נרות המנורה רומזים לחכמות האמתיות בעולם (ראה העמק דבר). "פני המנורה" היינו חכמת ישראל המיוחדת, חכמת התורה בכלל וחכמת האלקות שבתורה בפרט. כל שאר החכמות באו להאיר, להוסיף אור, "אל מול פני המנורה". עיקר הארה זו הוא בלילה – **"אל מול פני המנורה"** ס"ת **לילה** – בזמן הזה, זמן הגלות. בבקר הגאולה כל שאר האורות יוכלו וישאבו אל תוך אור "פני המנורה" (שרשם האמיתי) ובכך יכלו מן המציאות הנפרדת שלהן מכל וכל.

שעשועים יום יום

שפת אמת

פרשת בהעלתך

גילוי הפנימיות ושמירתה

עולם המעלים ומצמצם על גילוי ה' (והיא מניעה קיום מצוות מתוך רחמים עמוקים על ה' ורצון לגלותו בעולם).

בהמשך מסביר השפ"א, ביחס לשמירת הלויים, כי בכל מקום שמתגלה הפנימיות נדרשת שמירה. הפנימיות היא המוחין שבכל דבר (התורה הנסתרת, כנ"ל), החב"ד, ו"שער הפנימי" (שהוא מזכיר) הוא "שער הפונה קדים"^א המוזכר במשיח (והנכנס ב"שער הכולל" השהו לכל נפש, נוסח האר"י, ממשיך עליו לשמירה מקיפין דאמא, הכלל החופף-שומר על כל הפרטים). הוא מביא דוגמאות לגילוי הפנימיות בעולם-שנה-נפש – המקדש בעולם, השבת בשנה והמילה בנפש (והרמז: **מילה-שבת-מקדש** עולה **כתו תורה**^ב, העולה גם **"עשרת הדברים"** ו-**עשרים ושה**). כל שמירה מתפרטת לשנים – "לעבדה ולשמרה"^ג, "זכור ושמור", מצות עשה ומצות לא תעשה, זכירה בפה ושמירה במחשבה – ובמקדש היינו תפקידי הלויים המשוררים (הזוכרים בפה) והלויים השוערים (השומרים), שאל להם להתחלף בתפקידיהם^ד.

כשהתקנא אהרן בקרבנות הנשיאים אמר לו ה' "שלך לעולם קיימת"^א. מסביר השפת אמת^ב שהקרבנות הן "חיי שעה", כמו התפלות (שנתקנו במקום קרבנות) העוסקות בעניני העולם המוגבלים בזמן ומקום (אליהם רומזים **יב** הנשיאים, שכנגד **יב** גבולי אלכסון התוחמים את המרחב), ואילו המנורה היא "חיי עולם", כמו התורה הנצחית^ג. משה, שמדתו נצח, מגלה את "תורה אור"^ד – **אור** בגימטריא **אין סוף**, אור הגנוז (ה-רז הטמון בתורה) המאיר "מסוף העולם ועד סופו"^ה – ואהרן, בהעלאת נרות המנורה (העומדת בדרום, קו הימין, הנמשך עד ספירת הנצח, "נעימות בימין נצח"), מחבר את האור ל"נר מצוה" והופך כל מצוה, המוגבלת מצד עצמה בגדרי העולם, ל"נר תמיד"^ו. "נר תמיד" בגימטריא **רחמנות** – בקשת הרחמים (בתפלה-רחמי) על האדם היא חולפת, אך "רחמיך רבים הוי"^ז, הרחמנות הרבה על ה' (כפירוש אדמו"ר הזקן^ח), היא בבחינת חיי עולם, כל עוד קיים

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעד. י' אייר תש"פ.

- א במ"ד טו, ו.
- ב תרס"ג.
- ג שבת י, א.
- ד משלי ו, כג.

ה ברכות נט, א, ובכ"ד. "מסוף העולם ועד סופו" ר"ת **מסוה** (בגימטריא **אלף פלא**) – הכיסוי בגז משה קירן אור פניו.

- ו תהלים טז, יא.
- ז שמות כז, כ.
- ח תהלים קיט, קנו.

ט 'אבני' ברזל - ברסלב, אות מ"ו, בשם רבי נחמן ששמע

מאדה"ד. וראה אגרת התשובה פ"ז.

- י יחזקאל מ, טו.
- יא שם מו, א.
- יב אוצר עדן הגנוז לר"א אבולעפיא, ח"א סימן ב.
- יג בראשית ב, טו.
- יד ערכין יא, ב. וראה שם בתוס' ד"ה "השוער".

לאט

6

10

14

18

22

D.C. al Coda

עבודה כושית

בסוף הפרשה אהרן ומרים דברו במשה שלקח "אשה כשית". אהרן ומרים היו בדרגה של עבודת ה' מתוך אור, כמו הדלקת הנרות של אהרן (בתחילת הפרשה), מתוך התבוננות עולה שלהבת של אהבה רבה. אבל משה רבינו קשור לעצמות ה', מעל ומעבר לאור הגלוי. העצמות היא חשוכה, כושית, וכך ניתן לעבוד את ה' בתוך המציאות התחתונה והחשוכה.

שיעור י"ד סיון תשע"ג

מעין גנים

נקודה חסידית | פרשת בהעלתך

פה אל פה

אחד" עם הנשמה שאיתה מתקשרים "פה אל פה". אם אין אהבה מושלמת בין שנים, אזי "נעדרות נשיקות שונא"^ה – נשיקות שלא באות מאהבה הן כבדות – אבל כשיש לב אחד בין שתי נשמות הן יכולות באמת לתקשר "פה אל פה". ועוד, **פה אל פה אדבר בו** עולה פעמיים **יצחק**. זווג בכלל, וזווג נשיקין בפרט, הוא המדרגה של יצחק אבינו ("יצחק מצחק את רבקה אשתו"), מלשון צחוק-שחוק והנאה (בפרט, הצחוק של תקשורת "פה אל פה", נשיקין, שייך לדעת, מדתו של משה רבינו, "דעת גניז בפומא",^ו ב"פה אל פה").

הביטוי "לב אחד" נאמר על חניית ישראל מול הר סיני, הפעם היחידה בה נאמר "ויחן שם ישראל"^ז בלשון יחיד, ומפרשים חז"ל "כאיש אחד בלב אחד"^ח, כל עם ישראל כאיש אחד בלב אחד בלי מחלוקת, ואז זכו למתן תורה "מנשיקות פיהו". כמו שמשה הוא "לב אחד" עם ה' כך כדי שכל ישראל יקבלו את תורת משה הם צריכים להיות "כאיש אחד בלב אחד". מכאן הכל מגיע.

יד מקרבת לגוף

נמשיך להתבונן בשלש המלים הראשונות "**פה אל פה**". מתאים לעשות פעולת 'הכאת אותיות', להכפיל את האותיות בכל תיבה, בדרך הבאה: **פ** פעמים **ה** = 400, **א** פעמים **ל** = 30. **פ** פעמים **ה** = 400. הכל יחד 830. נחבר זאת ל-**פה אל פה אדבר בו**, 416, ונקבל 1246, 14 פעמים 89, **יד** פעמים **גוף**. כלומר, חפשונו את המספרים השייכים לגוף כיון שהכל מתחיל מתקשורת "פה אל פה". היד מביאה אל הגוף, זהו כח של "ימין מקרבת"^ט (ומי שכותב בשמאל, זו הימין שלו).

"פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמְרֹאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמַנֵּת ה' יִבִּיט וּמְדוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעֵבְדֵי בְמִשְׁהָ"^י. זהו השיא של תיאור מעלת משה רבינו (לאחר שמרים ואהרן דברו במשה), שנבואתו היא באי-רערוך ביחס לשאר הנביאים. כל הנביאים התנבאו ב"כה אמר הוי" – כה, בערך, ככה – ורק משה התנבא ב"זה הדבר אשר צוה הוי"^{יא} – זה בדיוק (לכן רק משה נותן מצוות, אפילו המשיח לא יחדש מצוות). אכן, כתוב בתניא^{יב} שלכל יהודי יש ניצוץ משה רבינו, כל אחד יכול לתקשר עם ה' במדרגת "פה אל פה אדבר בו".

נשיקות מחברות חלב אחד

נפתח בהתבוננות חשבונית. **פה אל פה אדבר בו** = 416 = 16 פעמים **הוי** = **לב פעמים אחד אחד** (אחד הוא חצי **הוי**, וממילא "**הוי אחד**" הוא סוד "שלם וחצי"). "פה אל פה" מתחיל מלהיות "לב אחד" עם ה', קשר אמתי של לב ופה, "פיו ולבו שוים", מה שאני חש בלב אני אומר בפה. בלשון הקבלה, "פה אל פה" היינו 'זווג נשיקין', "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דדיך מיין"^{יג}, וכדי להגיע למדרגה הזו צריך להיות "לב

ה משלי כז, ו.
 ו בראשית כו, ח.
 ז זהר ח"ב קכג, א.
 ח שמות יט, ב.
 ט מכילתא. מובא ברש"י עה"פ. כאיש אחד בלב אחד [אחד אותיות] = יהושע. תלמיד משה, "פני יהושע כפני לבנה", סמל כל ישראל בקבלתם ממשה.
 י סוטה מז, א.

ערון מתוך הקלטת שידור ד' אייר תשע"א.
 א במדבר יב, ח.
 ב במדבר ל, ב ורש"י שם.
 ג פרק מב.
 ד שיר השירים א, ב. וברש"י "אני מתאוה ושוקקת להיותו נוהג עמי כמנהג הראשון כחתן אל כלה פה אל פה... ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים".

הספורנו מפרש "פה אל פה אדבר בו. שהנבואה אליו היא בלתי תרדמת חושיו". משה רבינו מתנבא כשהוא זקוף קומה, לא כשאר הנביאים שנופלים, כמו שכותב הרמב"ם^ט שאצל שאר הנביאים צריך לבטל את הכח הגופני כדי להתנבא, לכן הם נופלים או מתנבאים בחלום, ואילו משה מקבל את נבואתו "פה אל פה", בלי בטול חושים, מפוכח לגמרי.

בעל 'הכתב והקבלה' מפרש ש"פה אל פה" היינו מקצה אל קצה (כמו במקומות אחרים בתנ"ך^י), בהמשך לפסוק הקודם "בכל ביתי נאמן הוא" – "אחר שאמר שהוא הנאמן בכל בית החכמה, הוסיף לאמר, פה אל פה אדבר בו. כלומר מן קצה הראשון שבבית החכמה עד קצותה האחרון אוכל לדבר עמו, שאינני צריך להעלים ממנו שום ידיעה וחכמה". ה' מרשה למשה 'לטייל חופשי', להכנס ולחטט בכל פינה בביתו, באוצרותיו ובסודותיו.

פירוש נוסף של אחד האחרונים: "פה אל פה" היינו שאני נתתי לו את הכח בפה. תחילה היה משה "כבד פה וכבד לשון"^{יא}, לא היה לו כח לדבר ברוח, ואני בראתי בריה חדשה אצל משה רבינו, שרפאתי לו את הפה שלו.

הקבלת הפירושים לספירות

חמשת הפירושים האלה מתאימים לפי הסוד לחכמה, בינה, דעת, וקצוות, ומלכות. נסביר בקיצור:

פירוש האבן עזרא, שמשה מדבר עם ה' באופן ישיר, בלי אמצעי, שייך לחכמה, מדרגת הבטול, מוחין דאבא. כשיש בטול יש גילוי של "אחד האמת"^{יב}, ואין שום כח באמצע;

פירוש רש"י, שה' אמר למשה, שייך לבינה, מוחין דאמא (בכלל, פירוש רש"י על התורה הוא בחינת מוחין דאמא, "יינה של תורה", וכידוע

"ימינו תחבקני"^{יג}, להביא את הזולת אל הגוף. למה ה' נתן למשה את התורה "פה אל פה", מה הרצון שלו בנושקה עם ה'? הכל בשביל לקרב את כולם לה', להושיט יד לקרב את כולם לגוף התורה ועל ידי כך "לאשתאב בגופא דמלכא"^{יד}, להשאב ב'גוף' של ה'. זה הכח של נבואת משה רבינו.

נמשיך את פעולת ההכאה גם במלים "אדבר בו", כיון ש"אדבר" מתחלק לשתי תנועות אד-בר (וכך כל הביטוי הוא במקצב "פה אל פה אד בר בו"): א פעמים ד = 4. ב פעמים ר = 400. ב פעמים ו = 12. וביחד 416 = פה אל פה אדבר בו!

פירושי "פה אל פה"

קעת נחזור לפרש את פשט הביטוי "פה אל פה", בין המפרשים יש מגוון פירושים: האבן-עזרא מפרש "פה אל פה, בלא אמצעי", בלי שום ממוצע (כמו מלאך). הנבואה מגיעה ישר מעצמות ה' למשה רבינו, כמו "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה"^{יז} בלי שום אמצעי (וכן מפרש הרמב"ם^{יח}).

רש"י מפרש "פה אל פה אמרתי לו לפרוש מן האשה. והיכן אמרתי לו, בסיני לך אמר להם שובו לכם לאהליכם. ואתה פה עמוד עמדי"^{יט}. מה שמשה פרש מן האשה – שעל זה אהרן ומרים מתחו בקורת – היה בצדק, בציווי מפורש של ה' "ואתה פה עמוד עמדי" (לפני מעמד הר סיני ישראל פרשו מנשותיהם וכשנאמר להם "שובו לכם לאהליכם" הכוונה לחזור לחיי אישות, ואילו למשה נאמר "ואתה פה עמוד עמדי", רמז ברור שנאסר לו לחזור לאהלו, לזוג גשמי) – "פה אל פה" רומז ל"פה עמוד". בפנימיות, משה רבינו עלה מדרגת זווג גופני לדרגת זווג עליון, 'זווג נשיקין', "פה אל פה", ולכן פרש מן האשה.

יא שיר השירים ב, ו.

יב זהר ח"א ריז, ב.

יג לפי זהר ח"ג ז, א ועוד.

יד הלכות יסודי התורה פ"ז ה"ו "משה רבינו לא על ידי מלאך שנאמר פה אל פה אדבר בו".

טו דברים ה, כח.

טז הלכות יסודי התורה שם.

יז מלכים ב, י, כא. מלכים ב, כא, טז. עזרא ט, יא.

יח שמות ד, י.

יט תניא פל"ה בהג"ה.

התפתחות התורה שבעל פה המתחילה להתגלות כאן, כאשר משה הבין מעצמו מהו רצון ה', ואת זה אהרן ומרים לא הבינו! זהו פירוש נוסף השייך למלכות, "מלכות פה תורה שבעל פה", בהמשך לפירוש הקודם שה' רפא את הפה של משה. והנה המלכות מקבלת מהבינה (הבת מקבלת מאמא, אמא תתאה מאמא עילאה): בבינה הוסבר שמהה הבין דבר מתוך דבר מתוך דברי ה', זהו שורש התורה שבעל פה (המתגלה במלכות), "תורת אמך", וכן "משה זכה לבינה", והבינה היא "שכינתא עילאה" המדברת מתוך גרונו של משה (ב"מלכות פה").

ניצוץ חשה בכל אחד

יש ניצוץ משה רבינו בכל אחד, ועלינו לגלות את הניצוץ הזה עם כל הפירושים: לדעת שאנחנו יכולים להיות קשורים לה' ולתקשר איתו בלי שום אמצעי; שאנחנו יכולים לשמוע מה' דברים מפורשים מה לעשות בכל שלב בחיים, גם אם ההוראה נשמעת קצת מוזרה; ללמוד שלא צריכים לבטל את החושים ולצאת מהגוף כדי לקבל את ההוראה; שאנו יכולים ורשאים לחטט בכל מקום באוצרות של הקב"ה, "לדעת כל רז סודך"³³ מקצה לקצה; ואחרון חביב, לדעת שהקב"ה מרפא לנו את הפה, ומפתח מדור לדור את ה"פה אל פה".

פירוש זה האחרון שייך במיוחד להמשך הדורות, כיון ששרש הזמן הוא בספירת המלכות, "ה' מְלָךְ ה' מְלָךְ ה' ימלך לעולם ועד"³⁴. כלומה ה"פה אל פה" הוא גם ההשתלשלות של משה רבינו בכל דור, התפתחות התורה שבעל פה, זו הנצחיות של משה. גם בממד המקום, ראינו ש"פה" רומז ל"פה", וממילא "פה אל פה" הוא בכל מקום, בכל דור משה נמצא אתנו כאן ועכשיו. כל זה נכלל ב"פה אל פה אדבר בו", שה' יעזור שנוכל לגלות את המשה רבינו שבתוכנו.

שתפלין של רש"י הם מוחין דאמא). ציווי מפורש שייך לחכמה, אספקלריא המאירה, "זה הדבר", אבל כאן לא נאמר למשה "פרוש מן האשה" אלא הוא הבין דבר מתוך דבר בבינה (הם ישובו לאהליהם ואתה לא), לשמוע את מה שעולה מדברי ה' (שמיעה בבינה, וכן "נעשה ונשמע", "עשיה לעילא" בבינה);

פירוש הספורנו, שמהה מקבל את הנבואה כשהוא במלוא חושי, הוא הדעת. מח הדעת כולל את כל חמשת החושים הגשמיים של האדם. אם כן, שלשת הפירושים הראשונים הם חב"ד – ישירות, במפורש, עם כל החושים;

הפירוש ש"פה אל פה" היינו מקצה אל קצה, מכוון כנגד ו"ק – ראשי תבות ו קצוות, כללות המדות. משה הולך לכל כיוון שהוא רוצה, הכל גלוי וידוע: חסד הוא דרום, גבורה צפון, תפארת מזרח, יסוד מערב, נצח והוד מעלה ומטה; אחרון חביב, הפירוש שאני רפאתי לו את הפה, הוא כנגד המלכות, "מלכות פה תורה שבעל פה"³⁵.

ולסיכום:

בינה	חכמה
על פי צווי	בלי ממוצע
דעת	
קומה זקופה	
ו קצוות	
מקצה לקצה	
מלכות	
רפוי הפה	

הפרישה מן האשה בציווי או מעצמו

ראינו ברש"י שה' אמר למשה בפירוש, "פה אל פה", לפרוש מהאשה. אבל יש מפרשים שמהה עשה זאת על דעת עצמו, כפשט הגמרא שזהו אחד משלשה דברים שמהה עשה מדעתו והסכים הקב"ה עמו³⁶. לפי זה, "פה אל פה" זו

כב שיר הכבוד.
כג פסוקי "יהי כבוד".

כ פתח אליהו.
כא שבת פז, א. ראה שם בתוס' ומהרש"א, ובדברי דוד כאן.

פרקי אבות

פרק ב

בור ועם הארץ

השנה ה

הוא הָיָה אֹמֵר אֵין בּוֹר יֵרָא חֲטָא
וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֲסִיד...

על המשנה להלן (פ"ה מ"י) "שלי שלך ושליך שלי עם הארץ – שנהנה ומהנה בשוה, וזהו ישובה של הארץ, אבל אינו יודע קרא דכתיב 'זשונא מתנות יחיה'. וזהו לשון עם הארץ האמור בכל מקום, שרוצה בתקונה של הארץ אבל אין בו חכמה להבדיל בתקונין הראויין". גם כאן, עם הארץ הוא אדם טוב עם כוונות טובות אבל חסרה לו את חכמת התורה כדי להבין בתיקונים הראויים (כמו הרבה אנשים טובים שעוסקים בפוליטיקה היום...). ממילא נלמד שלהיות חסיד אמתי פירושו לדעת לתקן נכון את החברה והמדינה לפי תורה!

פירוש נוצר חסד

הרבי מקאמרנא בפירושו נוצר חסד מפרש בדרך אחרת לגמרי: הבור הוא אחד שלומד תורה, מתפלל ומקיים את כל המצוות בהידור, אבל הוא כמו בור מים עומדים, "כמו שהוא אתמול כך הוא היום", ללא התחדשות בעבודתו. בור כזה אינו ירא חטא – חטא פירושו חסרון ומי שאין לו תחושה פנימית של החטאה־החמצה בכך שאינו מתחדש, לא יוכל להרגיש גם החטאות אחרות בעבודת ה' כי הוא מושלם בעיני עצמו. גם פירוש זה מתקשר ליצחק [=בור], בעל מדת היראה, שהרי עבודת יצחק היתה לחפור בארות ולמצוא מים חיים.

ומיהו עם הארץ? זהו "צדיק אמת, קדוש וטהור", אלא שלא הגיע לבחינת 'אין ממש'! אחרי כל עבודת הקודש שלו, במקום מאד פנימי יש לו איזו 'פניה' דקה לעצמו (הוא מרגיש 'אני עובד את ה') ולא הגיע לבטול מוחלט. אחד כזה אינו יכול להיות חסיד! חסיד הוא "המתחסד עם קונו", ללא פניה לצורך עצמו, אפילו פניה דקה שבדקות, וכל עבודתו היא רק להגדיל את שם ה' בעולם.

מפרש הברטנורא "בור – ריק מכל דבר ואפילו בטיב משא ומתן אינו יודע. והוא גרוע מעם הארץ... ולא עם הארץ חסיד – אבל ירא חטא אפשר שיהיה, שהרי הוא בקי בטיב משא ומתן". כלומר, בור הוא אדם שאינו מבין בענייני העולם, בעסקים, כשדה בור שאינו חרוש. האדם צריך להיות כשדה חרוש, לחרוש פירושו גם לחשוב בעומק, מחשבה העושה 'חריצים' במח. לעומת זאת, 'עם הארץ' כאן הוא אדם טוב, מעורב בחברה ומנהל מערכת יחסים תקינה עם אחרים, אע"פ שלא למד תורה. לכן עם הארץ יכול להיות ירא חטא, כי יראה פירושה רגישות, ורגישות לחטא כלפי הקב"ה מתחילה ברגישות כלפי אנשים אחרים!

בור = יצחק. מיצחק נלמד איך להפוך שדה בור לשדה חרוש: "ויצא יצחק לשוח בשדה" (ויצחק קרא למקום המקדש שדה) – יצחק יוצא לשדה לעשות חשבון נפש, לחרוש בנפש פנימה, ולהתפלל לפני ה' מקרב איש ולב עמוק. כך חורשים את השדה והופכים להיות יראי חטא. לעומת זאת, מיצחק יוצא עשו "איש שדה", זהו שדה בור שאינו ירא חטא. להשלמת הדברים נלמד מפירוש הברטנורא

ארבע מהפכות

המהפכה הרביעית

קירוב וריחוק בגיור

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

משתנה מעמדו ההלכתי. אם כן, כשמפיצים תורה באופן כללי לאומות, פונים לניצוץ במצבו כהעלם שאינו במציאות, כדי לעוררו ולהמשיכו. אבל כלפי גוי שכבר התעורר להתגייר פונים לניצוץ שכבר נמשך ונמצא. ועוד נקודה חשובה: כאשר פונים לגויים שיש להם שייכות לזרע ישראל, כצאצאי האנוסים וכדו', אע"פ שלפי הלכה הם גויים (או צריכים להתגייר לחומרה), זו פניה להעלם שישנו במציאות.

גיורי אברהם וביורו שרה

והנה דוקא על אברהם יש בקורת שלא קבל את תמנע^ג, ו"הפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה"^ד. ויש לומר שאברהם מדד את הגרים במדת האמת שלו, מי הולך בדרכו ומתגייר באמת ובתמים. ועוד, הגרים של אברהם חזרו לגיותם לאחר מותו^ה, ומסתמא אברהם ראה זאת מראש. ועוד, שרה חופפת את ראשו של אברהם,

בפעם הקודמת התבאר שיש מצוה בגיור, ומקורה העיקרי במצות אהבת ה' ככתוב בספרי "ואהבת את ה' אלהיך, אהבהו על הבריות כאברהם אביך כענין שנאמר 'ואת הנפש אשר עשו בחרן'... שהיה אברהם אבינו מגיירם ומכניסם תחת כנפי השכינה".

קירוב רחוקים יש מאין, קירוב קרובים יש מיש

אברהם נחשב שברא את הגרים. והנה, הגר שהתגייר התברר שעוד בהיותו גוי היתה לו זיקה ליהדות, "מזלייהו" היה בהר סיני^ו "גר שהתגייר" שמתחילתו היה גר^ז. אך במצבו הראשוני של הגוי זיקה זו היא 'העלם שאינו במציאות' (כניצוץ האש החבוי באבן-צור), ולכן הגילוי שלה הוא כבריאה יש מאין. מעל הגוי המועמד לגיור עומד ניצוץ קדוש, אך הוא על-דרך 'מקיף רחוק' של היחידה. אבל לאחר שכבר התעורר אצל הגוי רצון להתגייר – אז נמשך הניצוץ להיות 'העלם שישנו במציאות' (כאש בגחלת, 'מקיף קרוב', כמו אור החיה בנפש), ולכן כבר

ג סנהדרין צט, ב.
ד נדרים לב, א.
ה פרקי דר"א פכ"ט.
ו בבא בתרא נח, א.

נערך ע"י יוסף פלאי ואליעזר מזרחי. מאמר רביעי בסדרה.
א שבת קמו, א.
ב מדבר קדמות מערכת ג אות ג.

קירוב וריחוק בגיור

בתהליך הגיור עצמו יש קירוב וריחוק^א. בהלכות איסורי ביאה פרק י"ג (הי"ד) מבאר הרמב"ם שלכתחילה צריך לבחון את הגוי שבא להתגייר האם בא מאהבת התורה או בגלל 'עילה', סיבה חיצונית "אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר 'ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה'". כלומר, מודיעים את כובד העול כדי לדחות מי שאין כוונתו שלמה ויפרוש, אבל כשמתברר שחוזרים לתורה מתוך אהבה אז מצוה לקבלם ואסור לדחות, כמו שלומדים מהיחס של נעמי לרות המואביה, וכן נאמר על קבלת הגרים "לעולם יהא אדם דוחה בשמאל ומקרב בימין"^ב.

וממשיך הרמב"ם שהגרים שהתגיירו מסיבה חיצונית "חוששים להם" עד שיתבררו. ומסיים (הי"ח) "ומפני זה אמרו חכמים קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת שרובן חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש מהם אחר שנתגיירו, צא ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות התאוה וכן רוב הנסיונות האספסוף היו בהן תחלה". כלומר, מה שנאמר "קשים גרים לישראל כספחת"^ג הכוונה רק לאלו שלא התגיירו מאהבת התורה אלא "בשביל דבר [חיצוני]" וסופם שהם מטעים את ישראל בהבליהם שלא השתחררו מהם, אבל גרי-צדק אמתיים אינם "קשים" לישראל כלל!

סדר קבלת הגר

ובפרק י"ד מבאר הרמב"ם את סדר קבלת הגר "[א] כיצד מקבלין גרי הצדק? כשיבוא להתגייר ויבדקו אחריו ולא ימצאו עילה [סיבה חיצונית כנ"ל] אומרים לו מה ראית שבאת

ומבואר שהשערות הם הגרים שאברהם מקרב, ואילו שרה מבררת את הגיורים שלו שיהיו אמתיים ודוחה מי שאינו ראוי (ולאברהם נאמר "שמע בקלה"). אברהם במדת החסד, "ימין מקרבת", מקרב את כולם, אך לשרה יש "בינה יתרה" להבין דבר מתוך דבר ולבחון האם חפץ באמת לקבל תורה ומצוות, "שמאל דוחה" (בדינים המתעוררים מהבינה). ויש לדרוש "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים": אברהם מזהה את הנקודה הטובה בצד הזכרי-המשפיע (אנשים), ורוצה לגייר כל מי שיש בו נטייה להשפעת חסד. אבל שרה בוחנת את הצד הנשי-המקבל, האם הוא רוצה באמת לקבל את התורה.

גם בגיורי משה רבינו יש בירור: משה קבל את הערב-רב מדעתו, דוגמה לגרים שגרמו רעה לישראל^ד. ואע"פ ש"משה זכה לבינה"^ה, יש לומר שהחשק שלו לגייר גבר על הבינה המבררת (ומכאן נובעת הזהירות בקבלת גרים, שהרי מי לנו גדול ממשה ובכל זאת יצא מה שיצא). באופן אחר: רק לאחר הנסיון הבלתי-מוצלח עם הערב רב זכה משה לבינה כשרה אמנו לדעת לברור ולדחות מי שאינו ראוי. בפרט, מעמד הר סיני פועל את הברירור: מצד אחד, נשמות הגרים היו בהר סיני, ומצד שני על הר סיני "ירדה שנהא לאומות העולם"^ו לדחות מי שאינו ראוי.

אכן נשמת משה רבינו חוזרת בכל דור ודור לתקן את קבלת הערב רב: לדחות מי שצריך לדחות ולקבל מי שצריך לקבל! זהו היעוד המשיחי, להתגבר על הטעות של משה (ועל ה'טראומה' ממנה) ולפנות באופן מתוקן לאומות העולם. התיקון הזה קשור ל"תורה חדשה" של משיח, שבמדה מסוימת שייכת לכל באי עולם, 'מחבקת' את כולם ומקרבת רחוקים.

ז רש"י שמות לב, ז.

ח לפי ר"ה כא, ב.

ט שבת פט, א.

י ויקרא רבה יג, ג.

יא בכל הבא לקמן ראה בית חדש יו"ד רסח.

יב רות רבה ב, טז, עיי"ש.

וכך מפרש הרמב"ם "בְּחַבְלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶּם בְּעֵבְתוֹת אֶהְבֶּה"¹: תחילה מושכים "בחבלי אדם", "דברי רצון רכים", ורק אחר כך "בעבותות אהבה" (עבות הוא יותר מחבל), ולכן אין מאריכים תחילה בפירוט עול המצוות ועונשם שעלול להרתיע ולדחות. הכל תהליך חכם של 'משיכת' הגר שיתגייר. והב"ח מוסיף "ונראה טעמו מההוא דאתא לקמיה דהלל הזקן ואמר גיירני על מנת ליעשות כהן גדול כדאיתא בפ"ב דשבת". כלומר, ממעשה הלל והגרים מוכח שיש קירוב ראשוני בהודעת מקצת מדברי התורה (ואם תחילה היה הלל מודיע לו הכל, לא היה מוכן להתגייר) – והלכה כהלל!

דחיה כדי לקרב

נמצא שיש מגמה לקרב את הגרים ולחבב עליהם את התורה, אלא שתחילה נוקטים ב"שמאל דוחה" כדי לברר ולדחות מי שאינו ראוי. בנוסף, גם אותו גר שנמצא לבסוף ראוי הרי הדחיה הראשונית פעלה בו בירור עד שנעשה ראוי בפועל, לאחר שהתגבר על הדחיה. אדרבה, הדחיה הגבירה אצלו את החשק להתקרב וכך הדחיה בשמאל היא הגורמת לקירוב בימין. וכך מפורש במסכת גרים "טבל ועלה אומרין לו דברים טובים דברים של נוחומים, במי נדבקת, אשריך, במי שאמר והיה העולם ברוך הוא, שלא נברא העולם אלא בשביל ישראל... וכל אותם הדברים שאמרנו לך, לא אמרנו אלא להרבות שכרך"² – הרי שלבסוף מגלים לגר שכל הדחיה לא היתה עבורו אלא כדי להרבות שכרו! דחיית הגר היא נסיון שנועד להעלותו, כנסיונותיו של אברהם אבינו – זהו 'מבחן הכניסה' לעם היהודי (ובית הדין עושה חסד עם הגר, להעמידו בנסיון בדבר קל יחסית), וכך הוא זוכה בשכר הגדול, שכר העמידה בנסיון.

להתגייר, אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים ודחופים ומסוחפין ומטורפין ויסורין באין עליהן. אמר אני יודע ואיני כדאי [רש"י בגמרא: "ואיני כדאי, ואיני ראוי להשתתף בצרתן ומי יתן ואזכה לכך"] מקבלין אותו מיד [קבלה ראשונית של הגר]. ומה שאומרים על היסורים של ישראל, מבואר בגמרא "דאי פריש נפרוש, דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת", דהיינו שאם כוונתו אינה שלמה אזי אנו רוצים שיפרוש, כדי שלא יהיה מאותם שקשים לישראל כספחת, אך אם לא 'נבהל' ובכל זאת רוצה להתגייר סימן שבא מאהבה ומצוה לקבלו.

וממשיך הרמב"ם "[ב] ומודיעין אותו עיקרי הדת שהוא ייחוד השם ואיסור עבודה זרה, ומאריכין בדבר הזה [מגיד משנה: "שכיון שאלו הם עיקרי הדת והאמונה צריך להודיעם בבירור ולהאריך עמם בזה שהוא עיקר היהדות והגירות"]. ומודיעין אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות ואין מאריכין בדבר זה... ומודיעין אותו עונשן של מצוות... אם אכלת חלב אתה ענוש כרת, אם חללת שבת אתה ענוש סקילה. ואין מרביץ עליו, ואין מדקדקין עליו, שמא יגרום לטרדו ולהטותו מדרך טובה לדרך רעה שבתחלה אין מושכין את האדם אלא בדברי רצון רכים וכן הוא אומר בחבלי אדם אמשכם ואח"כ בעבותות אהבה. [ג] וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצוות כך מודיעין אותו שכרן של מצוות, ומודיעין אותו שבעשיית מצוות אלו יזכה לחיי העולם הבא... ומאריכין בדבר הזה כדי לחבבן, אם חזר בו ולא רצה לקבל הולך לדרכו, ואם קיבל אין משהין אותו אלא מלין אותו מיד... אם כן, בהודעת מקצת מצוות קלות, מקצת מצוות חמורות ועונשן של מצוות, אין מאריכים, "ואין מרביץ עליו ואין מדקדקים עליו שמא יגרום לטרדו ולהטותו מדרך טובה לדרך רעה", שכיון שכוונתו טובה איננו רוצים שיחזור בו. ובמתן שכרם של מצוות מאריכים "כדי לחבבן", למשוך להתגייר!

¹ יג. הושע יא, ד.

² יד. מסכת גרים פ"א ה"א. הובא בברכי יוסף יו"ד רסח.

הסיפור החסידי

רבי מנחם מענדל מווארקין

ואת צנועים חכמה

רבי מרדכי מנחם מענדל קאליש, 'הרבי השותק' מווארקין, נולד בשנת ה'תרע"ט לרבי ישראל יצחק, מייסד שושלת וורקי והיה תלמידו של רבי מנחם מענדל מקוצק. כבר בחיי אביו הנהיג קבוצה קטנה של חסידי ווארקין, בהם מגדולי החסידים, שהדריך בדרכו המיוחדת בעבודת ה'. דרכו של רבי מנחם מענדל מיזגה בין חסידות וורקא הלבבית לחסידות קוצק החריפה, וחבורתו הייתה נקראת "לייב-גווארדיה" (=חבורת האריות). לאחר פטירת אביו, בכ"ב בניסן תר"ח, מיאן רבי מנדל לקבל את עול ההנהגה, במקומו הוכתר לאדמו"ר רבי שרגא פייבל מגריצא. הרבי מגריצא נפטר לאחר כחצי שנה בחג הסוכות תר"ט, ורק אז, בהוראת רבי מנחם מענדל מקוצק, ניאות לשבת על כיסא אביו והחל לכהן כאדמו"ר בוורקא. הצדיק מיעט מאד בדיבור, וגם דברי תורה לא השמיע אלא בקיצור נמרץ. בחג הפסח תרכ"ח חלה, ולאחר חג השבועות לקחוהו לוורשה, שם נפטר לאחר מספר ימים, בט"ז בסיון.

מעצמה, ומכונה "מוחין דאבא" בלשון הקבלה. תפקיד האדם הלומד הוא בעיקר להעמיק בה ולפתח אותה, בעזרת הבינה שהיא "מוחין דאמא". מהפסוק נראה, כי תכונת הצניעות הנשית – מוחין דאמא – יפה ליגיעה בתורה, והיא המושכת אליה יותר מכל את הברקת החכמה.

אולי גם בשל כך, נהג רבי מנחם מענדל ב"הצנע לכת" מאז צעירותו, ומעולם לא ראו את שקידתו בתורה. הוא העמיד פני סתם ילד שובב, וההצגה הצליחה מאוד: פעם אמרה אמו לאביו כי אינה יכולה עוד לעמוד בשובבות של "מענדל'ה שלך". אמר רבי יצחק בחיוך שהוא מוכן לעשות איתה עיסקה: בעולם הבא המגיע להם בעבור ילדיהם הם יתחלקו, ו"דוד'ל יהיה עבורך ומענדל'ה עבורי"...

בסופו של דבר הסתרתו לא עמדה לו. על

לאחר שנפטר הרבי הזקן מווארקין, הוכתרו שני בניו הצדיקים כאדמו"רים ומנהיגי החסידים, הבכור מרן רבינו יעקב דוד זי"ע הוכתר כאדמו"ר באמשניאוו, ואחיו מרן רבינו מנחם מענדל זי"ע מילא את מקומו בווארקין. החסידים אצל רבי מנחם מענדל, שלא ראוהו לומד מעולם, רבו יותר מאצל אחיו שהתפרסם כלמדה מופלג. לזאת הורגלו המתנגדים לדבר סרה, לאמר: "הראיתם? הרבי השאיר אחריו שני בנים, האחד יודע ללמוד, והשני לא. ולמי דבקו יותר חסידים? למי שאינו יודע...". אך חסידים קראו על מרן רבי מנחם מענדל מאמר חז"ל [מגילה ו:]: "לא יגעתי ומצאתי אל תאמין", אל לך להאמין שלא היתה כאן יגיעה, שהרי ראית שיש כאן מציאה...

הפסוק במשלי אומר: "ואת צנועים חכמה".

החכמה היא הברקה הבאה מלמעלה כאילו

בסיפור נוסף מתגלה ענוותו של רבי מנחם מענדל. למרות מעמדו כרבי לרוב חסידי אביו, נהג לנסוע כחסיד אל רבי מנחם מענדל מקוצק, אף שקבלת הפנים שם הייתה לעיתים חמה מדי... חסידי קוצק היו מפורסמים בעזותם, אותה הפגינו נגד חסידים ואף צדיקים מחצרות אחרות. החסיד הקוצקאי נשען על רבי מנחם מענדל בהתעלמות בוטה מקיומו, כבכדי להפגין עד כמה הרבי הזר אינו רצוי (לדעתו) בקוצק.

סיפורים רבים בסגנון זה נגמרים דע מאוד: בקפידה של הצדיק ובעונש הפוגע במבזיו. הסיפור הזה מתוק במיוחד: כאן הופך הרבי מווארקי את רשפי הבזו לנהר של אהבה. אפילו המים שאזלו, סביבם נסוב הריב, גם הם סמל מובהק של חסד.

רבי מנחם מענדל הוא חסיד של הרבי מקוצק, וכמותו הוא חריף וממעט בדיבור. אולם הוא גם הרבי של ווארקי – שאהבת ישראל עזה היא מהמאפיינים הבולטים שלה. במקום לכעוס, חשף רבי מנחם מענדל את הקשר הנסתר בינו לבין איש ריבו: "דו לעהנסט זיך אהן אין מיר" הוא אומר לו, ובתרגום מילולי – "הנך נשען בי"; בכך שאתה מזלזל בי אתה למעשה נתמך בי, מקבל ממני חיים ומשמעות. משמעות כזו יכולה לנבוע אפילו מן ההגדרה העצמית של המזלזל כ"זה שלא קשור" למזלזל בעיניו. אך גם אם הבין זאת החסיד, למה לא התנצל והמשיך לדרכו? מה גרם לו למהפכה עמוקה כל כך, עד שנטש את רבו הקודם והתמסר לרבי מווארקי? לעתים אדם המתקומם בחריפות נגד דבר מה, מסתיר בתוכו פנימה זיקה עמוקה אליו (הנסתרת לרוב גם ממנו עצמו). את הזיקה הזו הצית רבי מנחם מענדל. במשפט אחד מכוון, במבט עין אחד, הרבי מגלה את אהבתו והחסיד מתאהב בו למעלה מטעם ודעת.

אף שכילד לא הכיר בו איש חוץ מאביו, כמנהיג עדה סחף אחריו חסידים רבים יותר מאחיו הגדול רבי יעקב דוד מאמשינוב. המתנגדים ראו בכך הוכחה לרדידותם של החסידים, שלא הבחינו מי ראוי יותר להנהיג. אך החסידים הפכו על פיו את מאמר חז"ל: "לא יגעתי ומצאתי – אל תאמין", והאירו בעזרתו את הדרך בה נהג רבם. על פי פשוטו, ה'אל תאמין' מתייחס ל'מצאתי'. אך החסידים טוענים: ומה אם אני רואה שיש כאן מציאה? אז לא אאמין שלא הייתה יגיעה, ורק צניעותו של הרבי גרמה לו להסתתר מעיני העולם. בדרך זו אפשר לפרש גם את חלקו הראשון של הפתגם: "אם אמר לך אדם: 'יגעתי ולא מצאתי', אל תאמין". הענווה בה ניחן הצדיק גורמת לו לחוש רק את מה שלא למד, כאילו לא מצא. אך בשבילנו תורתו היא מציאה של ממש! אם כך, מה מקומו של החלק השלישי: 'יגעתי ומצאתי', תאמין"? זו המתנה אותה מקבל האדם על הכרתו בגבולות ידיעותיו, ועל יגיעתו בתורה בצניעות.

מרון רבי מנחם מענדל נהג לנסוע אל הרבי מקוצק גם כאשר נעשה רבי, עם כל ה'עולם' שלו [=חסידיו], מלבד תלמידו הרה"ק רבי בעריש מביאלא, שלא היה נוסע אתו לקוצק. מאחר ובקוצק שרר מחסור במים, להיותה עיר קטנה, היה ביקור זה למורת רוחם של חסידי קוצק, כי מרון רבי מנחם מענדל הגיע עם 'עולם' גדול שכילו את כל המים... כאשר נשען הרבי מנחם מענדל על העמוד, הלך חסיד קוצק והדליק את הסיגרי' שלו מהנרות שהיו על העמוד, ובכוונה נשען עליו. נענה מרון רבי מנחם מענדל ואמר לו: "וונגערמאן, דו לעהנסט זיך אהן אין מיר" [= אברך, הנך נשען עלי], ומאותו רגע ואילך לא היה בכחו להפרד ממנו, עד שנעשה לחסיד ווארקי נלהב.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

לימודי חול בישיבה קטנה

אני לומד בישיבה קטנה בה עושים בגרות, ומתלבט כיצד לנהוג בעצמי. מחד, כדי לעשות בגרות אצטרך להשקיע יותר משנתיים בכל יום - המון זמן שאפשר ללמוד בו תורה, בפרט בשנים האלה בהן הדעת פנויה ללמוד. מאידך, הורי ומורי - התומכים בכך שאעשה בגרות, אך יאפשרו לי לנהוג גם אחרת - אומרים שיש ענין שאהיה חלק מהמסגרת ולא 'אתבלט' ואתרגל לחשוב שאני מנהל את חיי, וכן שכדאי 'לאוורר' את הראש בנושאים אחרים, כדי שזמן הלימוד יהיה יותר חזק (כרגע איני חש שהדבר נצרך, אבל אולי אני טועה). אודה מאד לעצת הרב.

מענה:

לדעתי, כל זמן שאתה לומד טוב ("תורת ה' תמימה") כדאי לתגבר (רק) לימוד זה שהוא העיקר בחיים (ובאמת כולל הכל) - מאד חבל (בגיל זה במיוחד) להשקיע את הראש שעתים או יותר בכל יום

בחולין, כל רגע הוא יקר ואיכותי.

בגרות תמיד אפשר להשלים מתי שרוצים (אם רוצים) בעתיד ובקצת זמן ומאמץ (יש לך ראש טוב ב"ה). אכן, ישנה מגמה (משיחית) של איחוד התורה והמדע - אך עוד חזון למועד.

לגבי לא 'להתבלט' אין זה חישוב כלל (ואם ישנם 'מלעיגים' אז עליך לקיים את ההלכה הראשונה בשו"ע לא להתבייש מפני המלעיגים).

בענין 'להתאוורר' - ההתאווררות נעשית על ידי לימוד דברים קלים יותר, כמו לימוד קטעי אגדתא בש"ס וקריאת סיפורי צדיקים וכו' (זה מאד טוב ומחזק).

בכלל, צריך כל יום ללמוד חסידות [הרצוי ביותר הוא לחלק את היום לשני שליש לימוד נגלה ושליש לימוד חסידות, כמו שהיה בתומכי תמימים. אם אי אפשר לעשות כך בפועל מפני סדרי הישיבה וכו' אז לפחות יש ללמוד מכך

שהיחס ללימוד חסידות צריך להיות ברצינות ובעיון ממש כמו לימוד הגמרא לעומק]. ברכת הצלחה רבה בלימוד תורתנו הקדושה ושתזכה להיות מורה דרך בישראל לקרב את לב ישראל לאבינו שבשמים.

לימוד חסידות במאמץ

הרבה פעמים כשאני לומד חסידות אני מרגיש שאני יותר מדי מאמץ את השכל, וזה מעייף אותי מאוד, מה שגורם לכך שאין לי כח ללמוד יותר אחר כך. כיצד מגיעים לאיזון נכון? כמו כן, איך אפשר לזכור הרבה גימטריאות בע"פ?

מענה:

לימוד חסידות בעיון ובעומק, לשבור את הראש, אמור להיות בכיף ובנחת - לא צריך להגיע למצב שזה מעייף אותך. שתזכה להתעמק בכיף, בלי להתעייף. בנוגע לגימטריאות, לא נורא אם לא זוכרים אותן, אפשר לעשות כל פעם מחדש.

רמז בפרשה

חתמטיקה בפרשת השבוע

אהבת חרים אהרן ומשה

בסוף פרשת בהעלתך אנו קוראים על הדיבור שהיה בין מרים ואהרן אודות משה רבינו. למרות זאת, מבחינה מתמטית מתגלה קשר של אהבה בין שלשתם.

על הקשר המיוחד שבין שלשת הנביאים כבר אמר הנביא, "כִּי הֶעֱלִיתָ מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם וּמִבְּיַת עֲבָדִים פְּדִיתָךְ וְאַשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֶהְרֹן וּמִרְיָם" (מיכה ג, ד). והנה, **מְרִים אֶהְרֹן מֹשֶׁה** שווה "**שְׁלֹשָׁה דְבָרִים** (לשון מנהיגים) יחד", או 891, שהוא 3⁴ פעמים 11.

והנה, ההפרשים בין **מְרִים** (הבכורה) ל**אֶהְרֹן** ובין **מְרִים** ל**מֹשֶׁה** הם 34 ו־55, שניהם מספרי אהבה (הידועים גם כמספרי פיבונצ'י) רצופים וממילא הסכום שלהם, 89, גם הוא מספר אהבה. ואפשר לפרש זאת שקודם נולדה **מְרִים** הוציאו ממנה 34 ובא **אֶהְרֹן** הוסיפו לו 89 ויצא **מֹשֶׁה**.

אם נמשיך את ההפרשים לפי מספרי אהבה נקבל את הסדרה:

202	203	204	206	209	214	222	235	256	290	345	434	578
1	1	2	3	5	8	13	21	34	55	89	144	

נתבונן בסדרה זו. הסדרה מתחילה ב־202 ששווה **רַב** רמז לכך שמשה הוציא ממצרים רב ניצוצות מתוך רפח בסוד עֲרַב רַב וכך ה' אמר לו "**רַב** לָךְ גו'" (דברים ג, כו) והן **ב** האותיות הראשונות של התורה, **בְּרֵאשִׁית**.

שבעת המספרים הראשונים בסדרה עד 222 שווים **בַּר בְּרָא צִדִּיק דְבַר הָדָר רוּחַ בְּכוֹר**. יוצא ש**מֹשֶׁה** הוא המספר ה־11 בסדרה.

עד **הָדָר** (המלך, הנחשב לשרש עולם התקון בכתבי האריז"ל) כל המספרים עולים 1024 שהוא 32² וכן 4 פעמים **אֶהְרֹן**. אחרי **מֹשֶׁה** בא 434 ששווה **מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד** (וכן, **אִישׁ מְלַחְמָה**).

אחריו 578 שהוא הרבוע הכפול של **טוּב**. במילוי: **מְרִים אֶהְרֹן מֹשֶׁה** עולים 1869 שהוא מכפלה של שני מספרי אהבה: 21 פעמים 89! במילוי המילוי **מְרִים אֶהְרֹן מֹשֶׁה** עולים 3936 שהוא 32 פעמים 123, כאשר 123 בעצמו הוא סכום של שני מספרי אהבה, 34 ו־89. כיוון שבין 34 ו־89 יש עוד מספר אהבה (את שלשתם ראינו למעלה) הרי ש־123 הנו גם מספר Lucas. סדרת מספרים זו קשורה גם היא עם חתך זהב ועם סדרת מספרי אהבה.

והנה, רק **מְרִים אֶהְרֹן** (שדברו במשה) עולים 546 (**הוי'** פעמים **אהיה**) שגם הוא מכפלה של 3 מספרי אהבה: 2 פעמים 13 פעמים 21!

4 האמהות של משה אהרן ומרים הן **שָׁרָה רַבֵּקָה לֵאָה יוֹכָבֵד** (איננו יודעים את שמות נשי לוי וקהת) וסכומן עולה 890 אשר עם הכולל שווה 891, כנ"ל. 890 שווה 10 פעמים 89 (ההפרש בין **מֹשֶׁה** ל**אֶהְרֹן**). והנה, 891 הוא הנקודה האמצעית של 1781 (הסכום של 890 ועוד 891) ששווה 13 (אֶהְבָּה) פעמים 137 (**קַבְּלָה** או **בְּקֻלָּה** "שְׁמַע בְּקוֹלָהּ" הנאמר בשרה). הנקודה האמצעית של 891 היא 446 או **מֹשֶׁה** במילוי (!).

כשנפתח סדרת נקודות אמצעיות נקבל: 446, 891, 1781, 3561, 7121... וסכומן עולה 13800 שהוא 40 פעמים **מֹשֶׁה**, רמז לארבעים היום שהיה משה בהר.

891 גם שווה ה־זיה כל אחד במשולש ואחר כך ברבוע (15² ועוד 21² ועוד 15²). אם נבנה סדרה ד־ה־ד, ג־ד־ג, ב־ג־ב, וכו', סכום 7 המספרים הראשונים: 0, 1, 11, 54, 172, 425, 891 יהיה 1554 או 7 פעמים 222 (מהסדרה למעלה). ועוד 1554 שווה **מֹשֶׁה** עם מילוי **מֹשֶׁה** ומילוי המילוי של **מֹשֶׁה**!

אין מִצְרַיִם אַזְכִּיר

מאחרת לבוא: אָכוּ נִתְּנָת הַזְדְּמִנּוֹת
נוֹסְפֹת לְטְמָאִים. מִי שְׁלֹא הִקְרִיב אֶת
הַפֶּסַח בְּזִמְנוֹ יוּכַל לְהִשְׁלִים וּלְהִקְרִיב
בְּיוֹם י"ד בְּאַיֶר. וְכֹה אָנוּ זֹכְרִים לְמִצְוֵה
חֲדָשָׁה בַתּוֹרָה – הַקְרַבַת פֶּסַח שְׁנִי.

מדוע ממתין ה' עד שִׁבֹּאוּ אֲנָשִׁים
וְיִשְׁאַלוּ: לָמָּה הַצְּוִי לְהַקְרַבַת הַפֶּסַח
הַשְּׁנִי לֹא נֶאֱמַר מִיָּד עִם יְצִיאַת מִצְרַיִם?

בְּחִינָה, לֹא קִצְתָּ...

בְּשָׁנָה שְׁעֵבְרָה, בְּלִיל חַג הַשְּׁבִיעוֹת,
צִעַדְתִּי יַחַד עִם הַמּוֹנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶל
הַכֶּתֶל הַמַּעֲרָבִי. זֹכְרִים? זֶה הָיָה מְזִמָּה,
לְפָנַי שֶׁהַתְּחִילוֹת הַגְּבֻלוֹת הַהִתְכַּנְּסוֹת שֶׁל
הַקּוֹרוֹנָה... הַדְּרֹךְ עֲמוּסָה בִּיהוּדִים, מִכָּל
הַגְּוִנִים וּמִכָּל קְצוֹת הָעִיר, הַעוֹשִׂים אֶת
דְּרָכָם אֶל שְׂרֵיד בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ, אֲבָל עַקֵּר
הַצְּפִיפוֹת מִתְּגַלָּה בְּבֵת-אֲחַת כְּאֲשֶׁר אֲתָה
נִכְנָס אֶל תּוֹךְ הַרְחֻבָּה. אֲתָה מְנַסָּה לְפַלֵּס
מֵעֵבֶר דְּרֹךְ הַהֶמוֹן כְּדִי לְהִגִּיעַ כְּמָה שְׁיִוִּיתֵר
קְרוֹב לְאַבְנֵי הַכֶּתֶל, וְזוֹ מְשִׁימָה בְּהַחֲלֵט
לֹא קֵלָה, אֲפֹלוּ לִילְדִים רְזִים כְּמוֹנֵי...

תּוֹךְ כְּדִי הַנְּסִיוֹנוֹת אֲנִי שָׁם לֵב
לְתוֹפְעָה קְצַת צוֹרְמַת. אֲנָשִׁים נִדְחָפִים
בְּכּוֹנָה תְּחַלָּה, גַּם כְּשֶׁהֵם רוֹאִים שְׂאִין
מֵעֵבֶר, וְלִמְרוֹת שֶׁהַדְּחִיפוֹת שֶׁלָּהֶם
פּוֹגְעוֹת בְּאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בְּדְרָכָם –
הֵם מִמְּשִׁיכִים. אֲנִי מְלַמֵּד זְכוֹת שֶׁהֵם

"מִיָּה אֲמַר חֲזֵק לְךָ? עַל לְעֹמֵת לְעָן עַל לְקַוְלַת פֶּרֶס?"
"לֹא, לֹא. פֶּרֶס פֶּרֶס חֲזֵק מִצֵּן, וְאֵין מִזְנֶה אֶל הַכֶּכֶל..."

פֶּסַח כְּבָר מֵאַחֲרֵינוּ וְאַפְלוּ חַג
הַשְּׁבִיעוֹת, אֲבָל דּוֹקָא כְּעַת, בְּפִרְשָׁה
שְׁלֵנוּ, אֲנַחְנוּ פּוֹגְשִׁים אֶת סִפּוֹר פֶּסַח
שְׁנִי. עֲבוּרָנוּ זֶה הַזְדְּמִנּוֹת מְצִינַת לַחֲזוֹד
וְלִדְבַר עַל פֶּסַח. בְּרוּה, זֶהוּ הָרִי הַלְמוּד
הַחֲשׂוֹב בְּיוֹתֵר מִפֶּסַח שְׁנִי – אֵין שׁוּם
מִצַּב אֲבוּד וְתִמִּיד אֲפֶשֶׁר לְתַקּוֹן.

אֲבָל קִדְּם נִזְכָּר בְּקִצְרָה: עִם יִשְׂרָאֵל
חַג אֶת הַפֶּסַח הָרֵאשׁוֹן שְׁלוֹ מַחוּץ
לְגִבּוּלוֹת מִצְרַיִם. הִיָּה זֶה בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה,
כְּדִי יוֹק שְׁנָה לְאַחַר יְצִיאַתָּם מִמִּצְרַיִם,
בְּיוֹם י"ד בְּנִיסָן. מִסְפַּר אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ
טְמָאִים, וְלֹא יָכְלוּ לְהַצְטַרֵּף לְהַקְרַבַת
הַקְרָבָן וְלֶאֱכִילָתוֹ, נִגְשׂוּ אֶל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ
וּבְפִיָּהֶם טַעְנָה: "לָמָּה נִגְרַעְנוּ!", הָאֵם
לְמִי שְׂאִינוּ טְהוֹר כְּבָר אֵין סְכוּי? הָאֵם
לֹא תַהֲיָה לָנוּ הַזְדְּמִנּוֹת שְׁנִיָּה? מֹשֶׁה
רַבֵּינוּ מִבִּין לְלִבָּם וּפּוֹנֶה לֵה' בְּבִקְשַׁת
הַדְּרָכָה לְמִצַּב שְׁנוּצָר. תְּשׁוּבַת ה' לֹא

המקרים מדבר בשוגג. סך הכל האדם לא רצה להזיק לאנשים, אבל לפעמים הרשלנות גובלת במזיד.

ובכל זאת, גם כאשר הייתה פה רשלנות גדולה, ואפילו בכונה תחלה, כעת כאשר בא האדם בבושה לבקש סליחה מכל הלב – קשה יהיה שלא לסלח לו. מה יש לומר? האדם באמת מצטער. אני מעדיף להחשיב לו את המעשה כסוג של טעות. כלומר, אמנם התנהגת באדם מזיד, אבל כעת, כאשר אני מוחל לך, אני מתחשב בנסבות ומחשיב לך את המעשה כסוג של שוגג.

בְּאִיזוֹ עֵת יִסְלַח אֱלֹהִים

האמת היא שפך גם כתוב במפרש. מי שחוזר בתשובה על מעשיו ומבקש סליחה מה', אף עושה זאת מיידית והפכים הזדונות שלו לשגגות. ה' יתברך מתחשב בנסבות שגרמו לאדם לחטא ומנעו ממנו להצליח להתגבר על יצרו, ומחשיב לו את הזדונות כשגגות.

מה שמפתיע הוא מה שנאמר על מי שחוזר בתשובה מאהבה: כתוב שלאדם כזה הופך ה' את הזדונות לו... זכויות! ממש פלא! לא עלינו, אדם גנב, רצח או חלל שבת. כעת הוא חוזר בתשובה ואותן העברות הופכות לו לנקודות זכות! איך זה יתכן? גנבה היא מעשה רע, אז איזו זכות יכולה להיות במעשה כזה?

מלמד אותנו אדמו"ר הזקן כלל חשוב: זכות היא מלשון זכר. האדם

לא עשו זאת מתוך כונה רעה, והמטרה העומדת מול עיניהם אכן טובה, אבל בכל זאת – דחיפה היא דחיפה. הכי מצחיק הוא שחלק מהם, אולי כדי להרגיע את המצפון, חוזרים שוב ושוב על מלת קסם: "סליחה", "מחילה". ואני חושב לעצמי: איזו מין בקשת סליחה זו? אתה הרי יודע שפאשר אתה נדחק מישהו אחר נדחק, אז מה אתה מבקש סליחה? אולי פשוט תפסיק לדחוף?

בקשת הסליחה הזו מזכירה לי את דברי המשנה: "האומר אפחטא ואשוב אפחטא ואשוב..." אני חושב שאם אותו נדחק היה מבקש ממני סליחה תוך כדי התקדמותו – הייתי מתרגז עליו. מילא דוחף, אבל גם מעז תוך כדי כך להתנצל?

בְּאִיזוֹ עֵת יִסְלַח אֱלֹהִים

כאשר מבקש אדם סליחה בכנות אמיתית הוא מרגיש בושה. אם דרכתי עליך בטעות אני ממש מתנצל. אני מצטער שבכלל התחלתי להדחק בין האנשים. נכון, אם הייתי חושב מעט מה עלול להגרם ממעשי סביר שהייתי נמנע מכה, אבל לצערי לא הייתי רגיש מספיק לשים לכה לב.

איך קוראים למי שמזיק מבלי להתכוון לכה? שוגג. התאר מזיד שמור למקרים מיחדים, בהם מי שמזיק עושה זאת בכונה תחלה. האם לדעתכם המקרה המדבר הוא שוגג או מזיד? ברב

למה נגרע?

נחזור אל הטמאים של פסח שני. אפשר לנחש כיצד הרגישו אותם אנשים בשעה שראו את כל עם ישראל מסב בליל הסדר על מצות ומרורים, והם – בחוץ. זו ההרגשה של בעל תשובה. כלם מצליחים ורק אני לא. רק אני נדחה. הרגשת הצער הזו היא שדוחפת אותם לבוא ולתבע ממשה רבינו למצא פתרון למצב שלהם. "למה נגרע!?", הם זועקים. האם בגלל שנכשלו פעם אחת כבר איננו יהודים? אין לנו חלק בה? מי שבא בכח גדול ועם טענה הבאה מעמק הלב – מקבל מה' יחס ישיר. נכון, ה' יכול היה לצוות על פסח שני כבר מהרגע הראשון, אבל הוא מתאנה ומשתוקק לשמע את הנעקה היוצאת מלבם השבור של בעלי התשובה. כאשר היא נשמעת מנחם אותם ה' ומגלה להם את סוד התשובה: "אין מצב אבוד!". שנזכה לשוב אל ה' בתשובה מאהבה! שבת שלום ומברך! 🌟

שחזור בתשובה מתוך אהבה לה' – הולך ומזדבק. מתי זה בעקר קורה לו? דוקא כאשר הוא נזכר במעשיו הרעים שעשה בעבר. כאשר הוא מתבונן בהם הוא מתמלא הרגשת סלידה. רע לו עם ההתנהגות הזו, וההרגשה הזו גורמת לו פשוט לברוח. רחוק רחוק מהעברה. ככל שהחטא הזה גדול יותר כך גדל עמק הצער שלו, ויחד עם הרגשת הצער מתעצם אצלו הרצון החזק והתקיף – לשוב אל ה' בכל לבו!

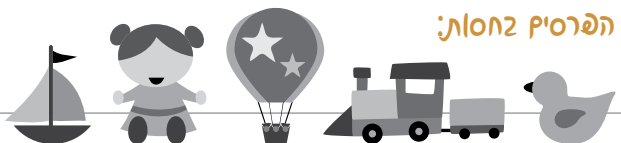
מה יוצא? שכל זכרון של חטא מקרב אותו יותר לה'. דוקא החטאים החמורים, הגדונות, הם אלו שמזדבקים אותו וגורמים לו לשוב אל ה' בכל הכח. בספר הזהר כתוב, שהצדיקים עובדים את ה' כמו אור היום. אור השמש מאיר בחזקה במשך כל היום, אף ללא שנויים. לעמתם, בעלי התשובה דומים לגלי הים, המתפרצים רק לעתים, אף כאשר הדבר מתרחש – מכה התשובה בעצמה רפה ו"בחילא יתיר" (בכח גדול).

שיאלת השאלה:

מה לומדים מכך שהקרב פסח שני נאמרה רק לאחר בקשתם של האנשים שננטמאו בין הפותרים נכונה יגרל משחק קפסה. תשובות יש לשלח לדא"ל maosime@gmail.com או בטלפון 079-921452 עד יום ב' הקרוב. **הזוכים:** במדבר: ישראל מאיר בורנשטיין ירושלים | שבועות: חנה פליאה חלפון עדי עד

צעצועי רוזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

הפרסיפ חסלות

הטבע היהודי

בא לידי ביטוי בהכנסת הקדושה לחיי היום-יום של היהודי. נדמה כי העיסוק בחסידות מציג שתי פנים כמעט-סותרות לענין: מחד, הדגישה החסידות את היהודי הפשוט, הפונה אל ה' בפשטות ובטבעיות, מברך אותו ומודה לו באמונה ובהכנעה, וכך 'מושיב' אותו בעולמו. מאידך, החסידות חושפת את נוכחות ה' דווקא דרך העומק והרב-גוניות העצומים שלה, תוך העמקה ודיוק במבנים המופלאים של פנימיות התורה, המאפשרים להתבונן ולגלות אותם בנפש האדם ובעולם הסובב אותו. אליבא דאמת, שני הדברים משתלבים ביחד – ריבוי הפרטים הוא דרך למשש, להמחיש ולממש את האמונה התמימה וליישב אותה בכל פרטי הנפש, והטבע היהודי של "עם חכם ונבון" מאפשר לכנס את כל הפרטים לתוך אחדות ה'.

שני השיעורים בחוברת שלפנינו, בצירוף מבוא קצר לענין הכוונות בחסידות, עוסקים בנושא זה. הם מחדשים התבוננות בכוונות התפלה – כוונות "מטבע הברכה" שמלווה אותנו מאה פעמים ביום וכוונות "הוי' אחד" שאנו מכריזים בבוקר בערב – וממחישים כיצד הטבע היהודי והאחדות הפשוטה של ה' צועדים יד ביד עם הכוונות המפורטות והעמוקות ביותר.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

